

MINISTARSTVO FINANSIJA

A N A L I Z A
PORESKE POLITIKE U 2017. GODINI

Podgorica, mart 2018. godine

REZIME

Analiza poreske politike u 2017. godini pripremljena je u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za I kvartal tekuće godine.

Cilj ove analize je da se kroz sadržaj poreskih i carinskih propisa i naplatu poreza, doprinosa i drugih javnih prihoda sagledaju efekti primjene poreske politike u 2017. godini i njen uticaj na privredu i budžet, kao i stepen usklađenosti poreskih i carinskih propisa sa Acquis-em i predlože odgovarajuće mjere za unapređenje te politike u narednom periodu. Realizaciju poreske politike za 2016. godinu treba posmatrati i u kontekstu ekonomskih kretanja koja su karakterisala fiskalnu 2017. godinu.

Ovom analizom dat je:

- *prikaz ostvarenih poreskih prihoda u 2017. godini po svim osnovama (porezi, carine, akcize, doprinosi, takse, naknade, i dr.),*
- *pregled ostvarenih prihoda u odnosu na prethodnu fiskalnu godinu,*
- *ocjena stanja realizacije postavljenih ciljeva u oblasti poreske politike za 2017. godinu i*
- *predlog zaključaka za aktivnosti koje treba preduzeti u ovoj oblasti u toku 2018. godine.*

Za izradu ove analize korišćeni su podaci sa kojima raspolaže Poreska uprava, Uprava carina i Ministarstvo finansija (Državni trezor), Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za zdravstveno osiguranje i Zavod za zapošljavanje, kao i opštine.

1. OSNOVNE KARAKTERISTIKE PORESKE POLITIKE CRNE GORE U 2017. GODINI

Poreska politika koju sprovodi Crne Gore, zasnovana je na kreiranje konkurentnog i stabilnog poreskog sistema koji se bazira na jednostavnim i jasnim zakonskim rješenjima i procedurama, konkurentnim poreskim stopama i efikasnoj i profesionalnoj administraciji. Ovakvo opredjeljenje poreske politike u Crnoj Gori ima za cilj stvaranje ambijenta pogodnog za investiranje i razvoj preduzetništva, prije svega kroz uspostavljanje sistema koji je baziran na niskim poreskim stopama koje su među nižim u regionu i šire.

U cilju povećanja poreskih prihoda, smanjenja budžetskog deficita i nivoa javnog duga u 2017. godini implementirane su mjere fiskalne konsolidacije iz prethodnih godina, koje su se odnosile na:

- povećanje visine akcize na cigarete, etilni- alkohol (primjena od 1. avgusta 2017.godine), gaziranu vodu sa dodatkom šećera (primjena od 1. januara 2017.godine). Takođe, uvedene su dvije nove vrste akciznih proizvoda, i to: nesagorijevajućeg duvana i tečnosti za punjenje elektronskih cigareta , kao i ugalj (primjena od 1 januara 2019. godine)
- oporezivanje dohotka fizičkih lica (koji se primjenjuje na dio zarade iznad prosječne zarade u Crnoj Gori) po stopi od 11%, koja je u 2014. godini iznosila 15%, odnosno 13% u 2015. godini.
- Povećnje opšte stope PDV sa 19% na 21% uvećaće se prihodi budžeta, pri čemu se očekuje značajan uticaj na privrednu aktivnost i konkurentnost, a realizacija ove mjere planirana je od 01. januar 2018. godine.

Takođe, kao mjera poreske podrške, krajem 2016. godine donijet je Zakon o reprogramu poreskog potraživanja, kojim je data mogućnost poreskim dužnicima da poreski dug plate u 60 mjesečnih rata, uz uslov da uredno plaćaju mjesečne rate odloženog duga i obaveze koje dospijevaju u periodu odlaganja, kao i da se 10% duga plati na samom početku perioda reprograma. Poreskom obvezniku koji izmiri poresko potraživanje u rokovima i na način utvrđen rješenjem o reprogramu poreskog potraživanja, otpisuje se cjelokupna kamata i troškovi postupka u vezi sa tim poreskim potraživanjem.

2. STRUKTURA POREZA

Osnovnu strukturu poreza u Crnoj Gori čine:

- ✓ carine,
- ✓ akcize,
- ✓ porez na dodatu vrijednost,
- ✓ porez na dobit pravnih lica,
- ✓ porez na dohodak fizičkih lica,
- ✓ porez na promet nepokretnosti,
- ✓ porez na nepokretnosti,
- ✓ porez na kafu, kao i jedan broj manjih poreza (za korišćenje pojedinih dobara, za usluge osiguranja i dr.),
- ✓ doprinosi za obavezno socijalno osiguranje (za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti),
- ✓ takse (sudske, administrativne, komunalne, boravišne, od opšteg interesa),
- ✓ naknade (naknada za korišćenje državnih puteva, naknada za korišćenje šuma, naknada za korišćenje voda i dr.).

Primjenom navedenih poreskih oblika, državni prihodi u 2017. godini koji su iznosili 1.594,1 mil.€ su u odnosu na 2016. godinu (1.520,4 mil. €) uvećani za 4,9%, dok su lokalni prihodi u iznosu od 133,6 mil. € u odnosu na prethodnu godinu uvećani za 12,7.

Ukupni prihodi ostvareni su u iznosu od 1.727,7 mil.€ (prosječno mjesečno 144,0 mil.€), što je u odnosu na 2016. godinu kada su iznosili 1.639,0 mil. € uvećanje za 5,4%. U strukturi navedenih prihoda na državne prihode odnosi se 92,3%, a na lokalne 7,7%. Poređenja radi, u 2016. godini državni prihodi su učestvovali sa 92,8%, a lokalni sa 7,2%.

U strukturi državnih prihoda za 2017. godinu (1.594,1 mil.€) pojedine vrste prihoda imaju sljedeće učešće:

- ✓ porezi učestvuju sa 63,7%,
- ✓ doprinosi za obavezno socijalno osiguranje učestvuju sa 31,1%,
- ✓ carine učestvuju sa 1,6%,
- ✓ takse učestvuju sa 0,8% i
- ✓ naknade učestvuju sa 2,8%.

U strukturi državnih prihoda za 2016. godinu (1.520,4 mil.€) porezi učestvuju sa 61,0%, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje 30,5%, carine 1,6%, takse 0,8% i naknade 6,1%.

U strukturi lokalnih prihoda za 2017. godinu (133,6 mil.€) pojedinačni lokalni prihodi imaju sljedeće učešće:

- ✓ lokalni porezi učestvuju sa 52,3%,
- ✓ takse učestvuju sa 4,9%,
- ✓ naknade učestvuju sa 32,8% i
- ✓ ostali prihodi učestvuju sa 10,0%.

U strukturi lokalnih prihoda za 2016. godinu (118,6 mil.€) lokalni porezi učestvuju sa 57,2%, takse 5,0%, naknade 28,2% i ostali prihodi 9,6.

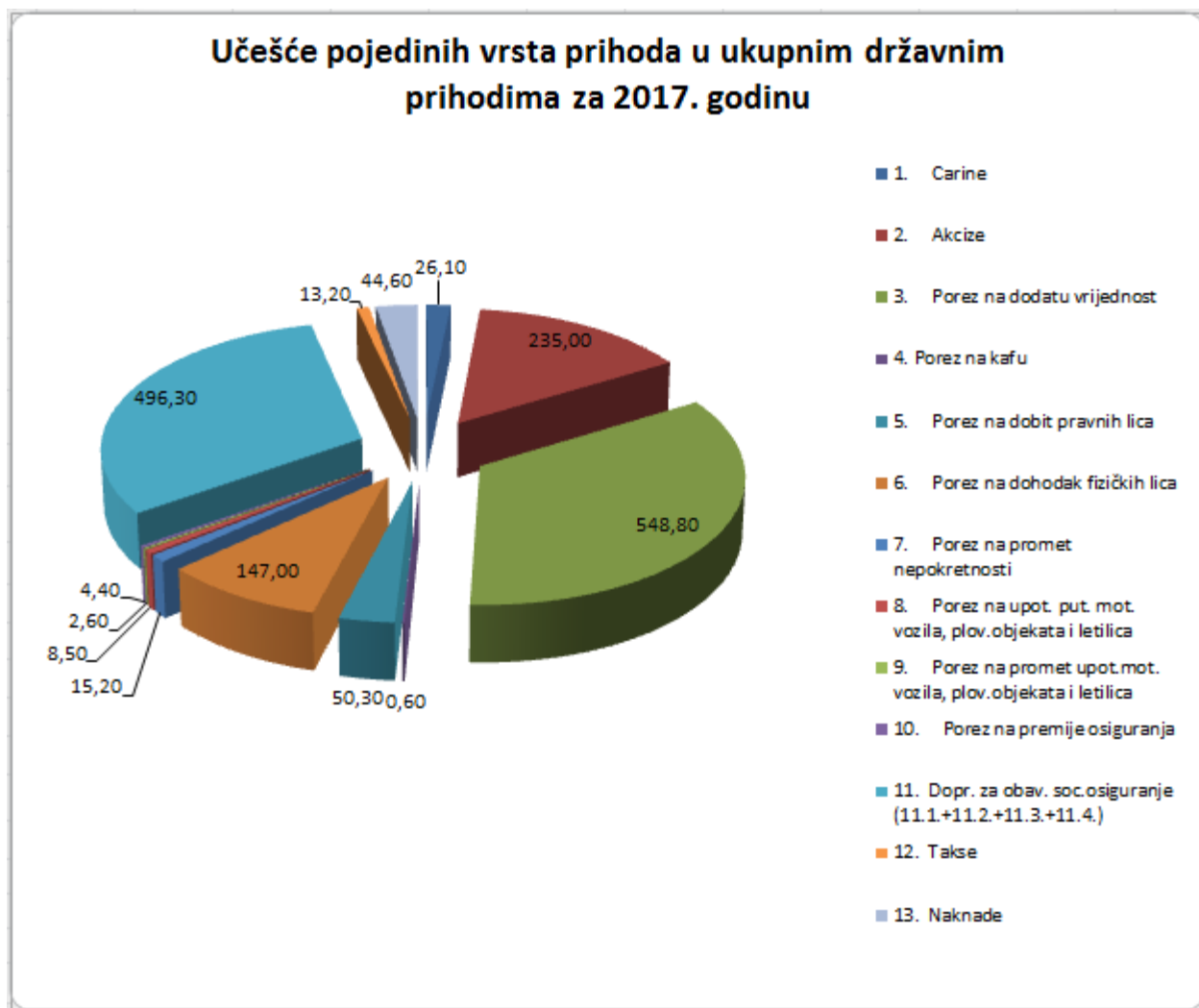
Ukupni prihodi fiskalnog karaktera u 2017.godini (1.727,7 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2017. godinu (4.202,1 mil. €) učestvuju sa 41,1%, a u 2016. godini to učešće je iznosilo 43,9%, što znači da je u ovom izvještajnom periodu, u odnosu na prethodnu godinu, učešće fiskalnih

prihoda umanjeno za 2,8 indeksna poena. Državni prihodi (1.594,1 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2017. godinu učestvuju sa 37,9%, dok je u 2016. godini učešće ovih prihoda u BDP-u iznosilo 40,8%.

Tabela 1: Uporedni pregled ostvarenih javnih prihoda po vrstama u 2016. i 2017.¹ godini

<i>Vrsta prihoda</i>	<i>Ostvareno u 2016.</i>	<i>Ostvareno u 2017.</i>	<i>Stopa rasta</i>	<i>Učešće u državnim/ lokalnim prihodima</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
I Državni prihodi	1.520,4	1.594,1	4,9	100,0
1. Carine	24,3	26,1	7,4	1,6
2. Akcize	190,5	235,0	23,4	14,8
3. Porez na dodatu vrijednost	500,7	548,8	9,6	34,4
4. Porez na kafu	2,3	2,1	-8,7	0,1
5. Porez na dobit pravnih lica	45,4	50,3	10,8	3,2
6. Porez na dohodak fizičkih lica	161,0	147	-8,7	9,2
7. Porez na promet nepokretnosti	13,3	15,2	14,3	1,0
8. Porez na upot. put. mot. vozila, plov.objekata i letilica	8,3	8,5	2,4	0,5
9. Porez na promet upot.mot. vozila, plov.objekata i letilica	2,7	2,6	-3,7	0,2
10. Porez na premije osiguranja	4,2	4,4	4,8	0,3
11. Dopr. za obav. soc.osiguranje (10.1.+10.2.+10.3.+10.4.)	462,9	496,3	7,2	31,1
10.1. Penzijsko invalid.osiguranje	273,6	303,9	11,1	61,2
10.2. Zdravstveno osiguranje	164,4	167,8	2,1	33,8
10.3. Osiguranje od nezaposlenosti	13,0	12,6	-3,1	2,5
10.4. Ostali doprinosi	11,9	12,0	0,8	2,4
12. Takse	12,6	13,2	4,8	0,8
13. Naknade	92,2	44,6	-51,6	2,8
II Lokalni prihodi	118,6	133,6	12,7	100,0
1. Porezi	67,8	69,9	3,1	52,3
2. Takse	5,9	6,5	10,2	4,9
3. Naknade	33,5	43,8	30,8	32,8
4. Ostali prihodi	11,4	13,4	17,5	10,0
Ukupno (I +II):	1.639,0	1.727,7	5,4	/

¹ Podaci za 2017. godinu koji se odnose na carine i porez na dodatu vrijednost su iskazani u neto iznosu, a podaci za akcize, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na promet nepokretnosti, porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata i letilica, porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata i letilica, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, porez na premije osiguranja, takse i naknade su iskazani u bruto iznosu.

Dijagram 1. Učešće pojedinih vrsta prihoda u ukupnim državnim prihodima za 2017. godinu

U narednom tekstu pojedinačno su obrađena normativna rješenja za sve poreske oblike, fiskalni efekti po osnovu primjene tih rješenja sa posebnim osvrtom na njihovu usklađenost sa Acquis-em.

A. DRŽAVNI PRIHODI

1. AKCIZE

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja akcize utvrđena je **Zakonom o akcizama**,² koji je u primjeni je od 1. aprila 2002. godine. Tim zakonom uvedena je obaveza plaćanja akcize za tri grupe proizvoda, i to: alkohol i alkoholna pića, duvan i duvanske proizvode i mineralna ulja, njihove derivate i supstitute a od 1. aprila 2012. godine kao akcizni proizvod uvedena je i gazirana voda sa dodatkom šećera ili drugih sredstava za zaslađivanje ili aromatizaciju. Akciza se plaća na akcizne proizvode proizvedene u Crnoj Gori i akcizne proizvode koji se uvoze u Crnu Goru. Obveznik plaćanja akcize je proizvođač i uvoznik akciznih proizvoda dok je Zakonom predviđena mogućnost da se akcizna obaveza može prenijeti sa uvoznika, odnosno proizvođača na imaoa akcizne dozvole, odnosno oslobođenog korisnika akcize.

Skupština Crne Gore je dana 26. jula 2017. godine usvojila Fiskalnu strategiju Crne Gore za period od 2017-2020. godine, kojom usvojene dodatne mjere ekonomske politike, koje se odnose na povećanje prihoda i racionalizaciju/smanjenje rashoda. Naime, navedenim mjerama na prihodnoj strani budžeta usvojen je **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o akcizama** („Službeni list CG“, broj 50/17), kojim je izvršena izmjena važećeg "akciznog kalendara", i predloženo postepeno povećanje visine specifične akcize na cigarete (za period od 1. avgusta 2017. do 1. januara 2020. godine), dok je stopa proporcionalne akcize ostala nepromijenjena i iznosi 32%. Prema navedenom rješenju, visina akcize na cigarete do 1. avgusta 2017. godine iznosila je 24,00 eura, od 1. avgusta do 31. decembra 2017. godine ona je iznosila 30,00 eura, dok njena visina od 1. januara do 31. decembra 2018. godine, iznosi 40 eura za 1000 komada cigareta. Posljednjim povećanjem visine akcize na cigarete koje je planirano od 1. januara 2019. godine, visina specifične akcize na cigarete će iznositi 50 eura za 1000 komada, čime će se izvršiti potpuno usklađivanje važećeg zakona sa Direktivom 2011/64/EU EU u dijelu oporezivanja cigareta. Takođe, navedenim zakonom izvršeno je povećanje visine akcize na fino rezani duvan, kao i postepeno povećanje visine akcize na etil alkohol, gazirana pića sa dodatkom šećera i ugalj.

Odredbama navedenog zakona izvršeno je unaprjeđenje postojećih rješenja u dijelu koji se odnosi na tretman zaliha akciznih proizvoda, a kojim je predviđena obaveza obračunavanja, prijavljivanja i plaćanja akcize u slučaju povećanja visine akcize akciznih proizvoda od strane proizvođača i uvoznika duvanskih proizvoda odnosno, lica koja obavljaju trgovinu na veliko i malo, a imaju na zalihama akcizne proizvode za koje je nastala akcizna obaveza. Navedena lica su u obavezi da, na zalihe akciznih proizvoda izvrše obračun i uplate akcizu, odnosno razliku akcize prema stopama i iznosima propisanih Zakonom, koji podnose nadležnom carinskom organu u roku od 15 dana po isteku mjeseca u kojem je došlo do povećanja visine akcize.

Predloženim zakonom izvršeno je i revidiranje odredbi koje se odnose na povraćaj dijela plaćene akcize, za gasna ulja koja se koriste u industrijske i komercijalne svrhe, za svrhe grijanja kao i za mineralna ulja koja se upotrebljavaju za pogon poljoprivredne i šumske mehanizacije i mehanizacije koja služi za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima, na način što se izvršilo

² „Sl. list RCG“, br. 65/01, 76/05 i „Sl. list RCG“ br. 7608, 50/09, 78/10, 61/11, 28/12, 38/13, 45/14, 1/17 i **50/17**

ograničavanje prava na povraćaj dijela plaćene akcize u zavisnosti od ostvarenog godišnjeg prometa sa ciljem da se povraćaj vrši samo na gorivo koje se troši za ostvarivanje tih prihoda.

Usklađenost Zakona o akcizama sa Acquis-em

Zakon o akcizama je u potpunosti usklađen sa sljedećim Direktivama EU:

- Direktivom Savjeta 92/83/EEC o usklađivanju strukture akcize na alkohol i alkoholna pića,
- Direktivom Savjeta 2006/79/EZ od 5. oktobra 2006. o oslobođenju od plaćanja poreza na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode iz trećih zemalja,
- Direktivom Savjeta 95/60/EZ od 27. novembra 1995. o fiskalnom označivanju plinskog ulja i kerozina,
- Direktivom Savjeta 2011/64/EU o strukturi i stopama akciza za duvanske proizvode (potpuno usklađivanje će se postići od 1. januara 2019. godine).

Preostalo je usklađivanje sa sljedećim relevantnim Direktivama EU, i to:

- Direktivom Savjeta 2008/118/ EZ o opšim postupcima sa akciznim proizvodima i o držanju, kretanju i nadzoru nad tim proizvodima,
- Direktivom Savjeta 2003/96/EEZ o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije,
- Direktivom Savjeta 2009/55/EZ od 25. maja 2009. o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačni unos ličnog vlasništva pojedinaca iz države članice,
- Direktivom Savjeta od 28. marta 1983. o oslobođenju od poreza unutar Zajednice za određena prevozna sredstva koja se privremeno uvoze iz jedne države članice u drugu,
- Direktivom Savjeta 2007/74/EZ od 20. prosinca 2007. o oslobođenju od poreza na dodatu vrijednost i akciza na uvoz robe za osobe koje putuju iz trećih zemalja.

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2003/96/EEC, odnosi se na usaglašavanje postojećeg zakona u pogledu predmeta oporezivanja, propisivanja visine akcizne osnovice za električnu energiju kao i iznos akcize za taj proizvod.

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2008/118/ EEC je načelno izvršeno međutim, s obzirom da je navedenom propisan tretman akciznih proizvoda za države članice EU, to znači da će se usklađivanje sa navedenom direktivom vršiti postepenim usaglašavanjem posebno u dijelu odloženog plaćanja akcize primjenom elektronskog akciznog dokumenta, odnosno uvođenja informacionog sistema (EMCS), u naš akcizni sistem.

Ostvarenje prihoda

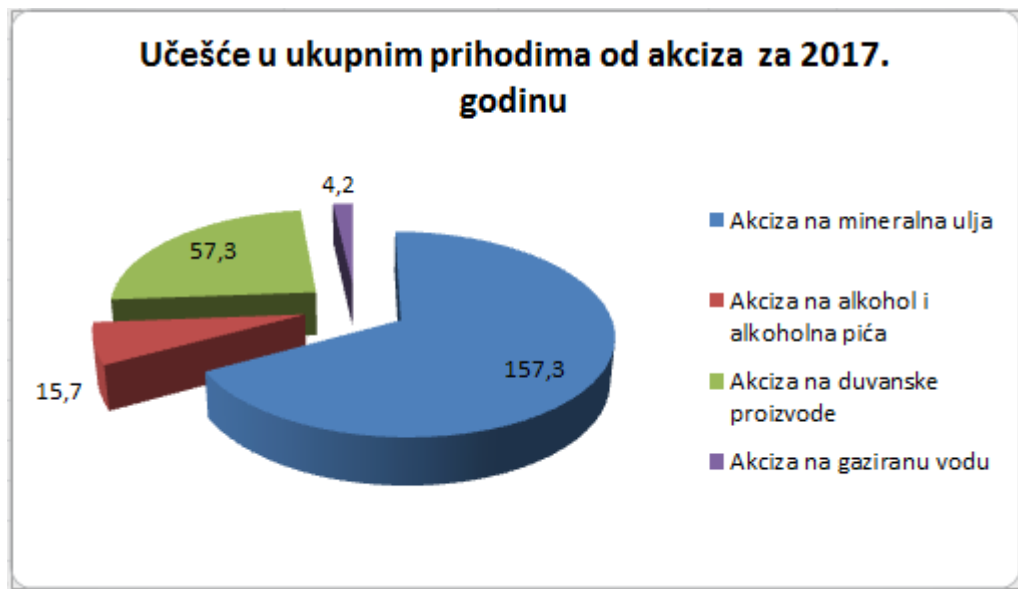
Ostvareni prihodi od akciza za 2017. godinu iznosili su 235,0 mil. € (pros. mjesečno 19,6 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (190,5 mil. €) veći su za 23,4%.

Tabela 2: Pregled ostvarenih prihoda od akciza po vrstama proizvoda u 2016. i 2017. godini

Red. br.	Pregled naplate akcize po vrstama akciznih proizvoda	2016.g. (u mil.€)	2017.g. (u mil.€)	%
1	2	3	4	5
1.	Akciza na mineralna ulja	122,6	157,3	28,3
2.	Akciza na alkoh. i alkohol.pića	14,3	15,7	9,8

3.	Akciza na duvan.proizvode	49,6	57,3	15,5
4.	Akciza na gaziranu vodu	3,8	4,2	10,5
5.	Razlika akcize	-	0,5	-
Ukupno:		190,5	235,0	23,4

Izvor: Državni Trezor i Uprava carina

Dijagram broj 2. Učešće u ukupnim prihodima od akciza za 2017. godinu

Od ukupno ostvarenih prihoda po osnovu akciza na mineralna ulja odnosi se 157,3 mil.€ (66,9%), alkohol i alkoholna pića 15,7 mil.€ (6,7%), duvanske proizvode 57,3 mil.€ (24,4%) i gaziranu vodu 4,2 mil.€ (1,8%).

Prihodi od akciza na *mineralna ulja* za izvještajni period iznose 157,3 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (122,6 mil. €) veći su za 28,3%.

Ukupni prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* u izvještajnom periodu iznose 15,7 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (14,3 mil. €) veći su za 9,8%.

Ostvareni prihodi od akciza na *duvanske proizvode* za izvještajni period iznose 57,3 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (49,6 mil. €) veći su za 15,5%. Povećanje prihoda od akciza na duvanske proizvode pored ostalog rezultat je izmjene zakonskih rješenja koja su u primjeni od 1. avgusta 2017.godine kao i jačanja kontinuirane kontrole na graničnim prelazima i unutar carinskog područja kao jedne od mjera predviđenih Akcionim planom na suzbijanju ilegalne prodaje cigareta, koje sprovodi Uprava carina sa ostalim državnim organima.

Ostvareni prihodi od akciza na *gaziranu vodu* za izvještajni period iznose 4,2 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (3,8 mil €) veći su za 10,5%.

Imajući u vidu postojeća zakonska rješenja, u 2017. godini izvršen je povraćaj akcize u iznosu od 9,9 mil.€.

2. POREZ NA DODATU VRIJEDNOST

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja poreza na dodatu vrijednost uvedena je **Zakonom o porezu na dodatu vrijednost**³ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003.godine. Oporezivanje prometa proizvoda i usluga vrši se prema mjestu potrošnje, primjenom principa odredišta, odnosno destinacije. Ovo rješenje podrazumijeva da je izvoz proizvoda oslobođen plaćanja PDV, a uvoz proizvoda se oporezuje i ima isti tretman kao domaći proizvodi. Obveznik plaćanja ovog poreza je pravno i fizičko lice čiji je oporezivi promet na godišnjem nivou veći od 18.000 €. Do 1.januara 2006.godine sve oporezive isporuke proizvoda i usluga bile su oporezovane po jedinstvenoj opštoj stopi od 17%, a tada je uvedena snižena stopa od 7% za određeni broj proizvoda i usluga koji su od značaja za životni standard građana.

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o porezu na dodatu vrijednost, koji je donijet sredinom 2013. godine („Službeni list CG”, broj 29/13), povećana je opšta stopa PDV sa 17% na 19%. Osnovni razlog za povećanje stope bio je u zaustavljanju daljeg pogoršanja indikatora fiskalne stabilnosti, u prvom redu povećanja javnog duga, koji je posledica višegodišnjeg budžetskog deficita, odnosno nesklada između javnih prihoda i javnih rashoda. Napominjemo, da se opšta stopa PDV nije mijenjala od početka primjene Zakona o PDV (aprila 2003. godine) te da će povećanjem stope na 19% Crna Gora i dalje biti među zemljama u okruženju i šire sa najnižom stopom PDV-a. Pored navedenog pooštrena je kaznena politika, kao jedna od mjera za suzbijanje sive ekonomije tako što su povećane novčane kazne za poreske prekršaje propisane Zakonom o PDV.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list CG”, broj 9/15) izvršeno je poboljšanje postojećeg rješenja koje se u praksi pokazalo kao nedovoljno efikasno, pa je predloženim rješenjem propisano da je poreski dužnik primalac usluga iz člana 17 i ako nije obveznik PDV, dok je do sada obveznik plaćanja PDV bio davalac usluga; bliže se definišu telekomunikacijske usluge; vrši se dodatno pojašnjenje oko utvrđivanja poreske osnovice za obračun PDV, odnosno sniženje cijena i popusti koji se odobravaju na računu ne mogu biti manji od nabavne vrijednosti, odnosno cijene koštanja proizvoda.

Novim zakonskim rješenjem PDV se plaća po nultoj stopi na isporuke proizvoda i usluga za gradnju i opremanje ugostiteljskog objekta kategorije pet i više zvjezdica, energetskog objekta za proizvodnju električne energije instalisane snage veće od 10 MW i kapaciteta za proizvodnju prehrambenih proizvoda razvrstanih u okviru sektora C grupa 10 Zakona o klasifikaciji djelatnosti, čija investiciona vrijednost prelazi 500.000 eura, kao i isporuke proizvoda, odnosno usluga koja se vrši u skladu sa ugovorom o kreditu, odnosno zajmu, zaključenim između Crne Gore i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države ili treće strane u kojem se Crna Gora pojavljuje kao garant, u dijelu koji se finansira dobijenim novčanim sredstvima, ako je tim ugovorom predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona porezu na dodatu vrijednost („Službeni list CG”, broj 53/16) definisano je mjesto oporezivanja (mjesto izvršenog prometa) kao mjesto (sjedište) primaoca usluga pristupa sistemu za prenos električne energije, što je u skladu sa Direktivom

³ „Službeni list RCG”, broj 65/01, 38/02, 72/02, 21/03 i 76/05 i „Službeni list CG”, broj 16/07, 29/13, 9/15, 53/16, 1/17 i 50/17

Savjeta 2006/112 EZ, odnosno generalnim principima oporezivanja potrošnje poreza na dodatu vrijednost u EU i u zemljama u okruženju.

Takođe je izvršeno pravno tehničko usklađivanje određenih izraza sa izrazima čije značenje je regulisano drugim propisima (na primjer: hranu za životinje, sredstva za ishranu bilja, sredstva za zaštitu bilja, sjemenski i sadni materijal i žive životinje).

Izvršeno je potpuno usklađivanje sa direktivama 2006/79 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode i 2007/74 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz robe sadržane u ličnom prtljagu putnika i potpuno usklađivanje s Direktivom Savjeta 2009/55/EZ o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačan unos ličnog vlasništva pojedinaca iz države članice.

Takođe, oslobađaju se plaćanja PDV na uvoz robe oružane snage država koje su članice Organizacije Sjevernoatlantskog saveza (NATO), za potrebe tih snaga ili pratećeg civilnog osoblja, kao i za snadbijevanje njihovih manzi, ako te snage sudjeluju u zajedničkim obrambenim aktivnostima.

Uvodi se novina u orezivanje usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu, odnosno najmanje pet zvjezdica u Središnom i Primorskom regionu, da se navedene usluge oporezuju po sniženoj stopi od 7%.

Zakonom o izmjeni Zakona porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list CG", broj 1/17) uvedeno je oporezivanje računarske opreme po opštoj stopi od 19% (sadašnje rješenje je snižena stopa od 7%, što nije u skladu sa članom 98 stav 2 i Priloga III Direktive Savjeta 2006/112 EZ kojim je propisano da se snižena stopa ne primjenjuje na isporuke određenih proizvoda i usluga, između ostalih i na isporuke računarske opreme). Predložena izmjena je u skladu sa generalnim principima oporezivanja potrošnje poreza na dodatu vrijednost u EU i u zemljama u okruženju.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list CG“, broj 50/17), izvršeno je povećanje opšte stope PDV-a sa 19% na 21%, kao i usklađivanje sa Direktivom Savjeta 2006/112 EZ o zajedničkom sistemu poreza na dodatu vrijednost u dijelu koji se odnosi na mjesto prometa usluga.

Usklađenost sa Acquis-em

Zakon o porezu na dodatu vrijednost, kao i propisi doneseni na osnovu tog zakona, u značajnoj mjeri su usklađeni sa Acquis-em (Direktiva 2006/112/EC). Programom rada Vlade za IV kvartal 2018. godine predviđene su izmjene i dopune Zakona kako bi se izvršilo dalje usklađivanje postojećih zakonskih rješenja sa Direktivom 2006/112/EC.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Poreske uprave za plaćanje PDV u 2017. godini registrovano je 3944 obveznika, od čega se 96% (3.787) odnosi na pravna lica, a 4% (157) na fizička lica. Broj PDV obveznika u ovom izvještajnom periodu u odnosu na isti period prethodne godine (3.721 obveznika) povećan je za 6%. Ukupan broj registrovanih poreskih obveznika u 2017. godine iznosi 5.066, od čega pravnih lica 3.997 i fizičkih lica 1.069.

Prema podacima Poreske uprave (na osnovu prijava za plaćanje PDV), ukupno ostvareni promet

proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2017.godinu iznosio je 9778,80 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (7.722,38 mil.€) povećan je za 26,63%.

Tabela 3: Uporedni pregled ostvarenog prometa proizvoda i usluga za 2016. i 2017. godinu

Vrsta prometa	2016. god.		2017. god.	
	Iznos (u mil. €)	% učešća	Iznos (u mil. €)	% učešća
1	2	3	4	5
Oporezivi promet po stopi od 19%	5.628,76	72,9	7.095,94	72,57
Oporezivi promet po stopi od 7%	798,82	10,34	874,15	8,94
Oporezivi promet po stopi od 0%	943,88	12,22	1.377,76	14,09
Oslobođeni promet	350,92	4,54	430,95	4,40
U k u p n o:	7.722,38	100,00	9778,80	100
Prosječno mjesečno	643,53		814,90	

Iz prethodne tabele proizilazi da je u 2017. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je rast oporezivog prometa za 26,81%, kao i rast oslobođenog prometa za 22,81%. U strukturi ukupno ostvarenog prometa, promet koji je oslobođen plaćanja PDV učestvuje sa 4,40 %, a u prethodnoj godini to učešće je iznosilo 4,54 %, što znači da je u ovom izvještajnom periodu došlo do procentualnog smanjenja prometa koji je oslobođen PDV.

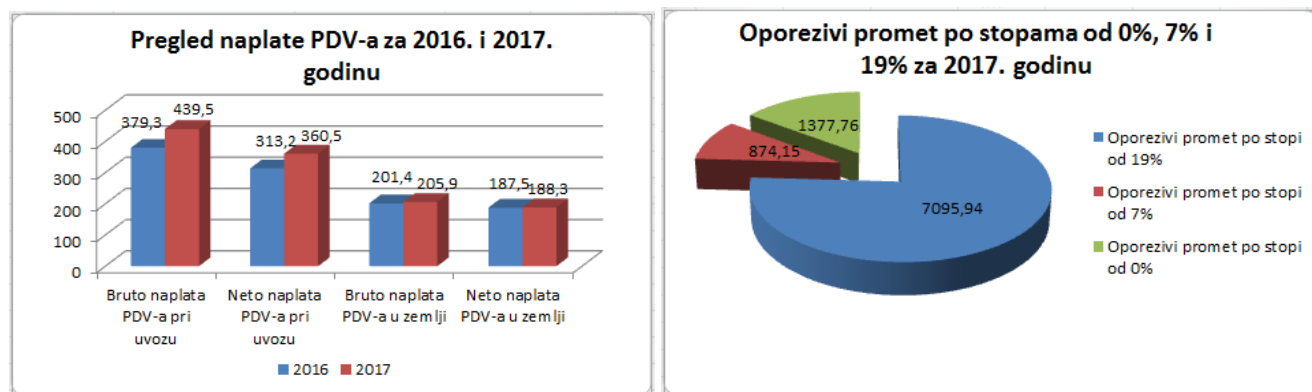
Bruto naplata po osnovu PDV (pri uvozu i u zemlji po poreskim prijavama) za 2017. godinu iznosi 645,4 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (580,7 mil. €) veći je za 11,14 %. Pri uvozu proizvoda, od strane Uprave carina naplaćeno je 439,5 mil.€ (68,10%), a u zemlji (po poreskim prijavama) od strane Poreske uprave 205,9 mil. € (31,90%).

Tabela 4: Uporedni pregled uplata po osnovu PDV pri uvozu i u zemlji za 2016. i 2017. godinu

Vrsta prihoda	Naplata u 2016.god. (u mil.€)	Naplata u 2017. god. (u mil.€)	%
1	2	3	4
I PDV pri uvozu			
1. bruto naplata	379,3	439,5	15,9
2. neto naplata	313,2	360,5	15,1
II PDV u zemlji			
3. bruto naplata	201,4	205,9	2,2
4. neto naplata	187,5	188,3	0,4
Svega neto naplata (2+4)	500,7	548,8	9,6
Prosječno mjesečno	41,73	45,73	9,6

Izvor: Državni Trezor, Poreska uprava i Uprava carina

Neto naplata (prihod) od PDV za 2017. godinu iznosi 548.8 mil. €, što u odnosu na prethodnu godinu (500,7 mil. €) veća je za 9,61%. Prihodi od PDV (neto naplata) čini 13,06% procijenjenog BDP za 2017. godinu (4.202,1 mil. €).

Dijagram broj 3 i 4. Pregled naplate PDV-a za 2016. i 2017. godinu (3) i oporezivi promet po stopama od 0%, 7% i 19% za 2017. godinu (4)

Olakšice kod plaćanja PDV

Zakonom o PDV omogućeno je korišćenje poreskih olakšica po osnovu isporuke proizvoda i usluga koje služe za službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava i međunarodnih organizacija. Ovo pravo se ostvaruje neposredno prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga uz prezentaciju poreske identifikacione kartice. Prema podacima Poreske uprave, zaključno sa decembrom 2017. godine, izdato je 99 poreskih identifikacionih kartica, što je u odnosu na 2016. godinu (89) više 11,24%.

3. POREZ NA KAFU

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja poreza na kafu uvedena je Zakonom o porezu kafu koji je u primjeni od 1. januara 2015. godine. („Sl.list CG“, broj 8/15), od kada kafa nije više u akciznom sistemu Crne Gore, odnosno nije više akcizni proizvod.

Zakonom o porezu na kafu definisan je predmet oporezivanja ovog poreza koji bi se plaćao na kafu koja se uvozi ili proizvodi na teritoriji Crne Gore. Pod proizvodnjom kafe, smatra se prerada, prženje, pakovanje, kao i druge sa njima povezane radnje koje se koriste u svrhe proizvodnje kafe. Takođe, vrste kafe na koju se plaća porez određuje se shodno nomenklaturi tih proizvoda u Carinskoj tarifi, takođe definisani su obveznici plaćanja poreza na kafu, odnosno pravna ili fizička lica koja u poreskom skladištu proizvode kafu i uvoznici kafe, pojam poreskog skladišta.

Poreski period za obračun poreza na kafu je kalendarski mjesec, pri čemu poreski obveznik sam obračunava porez. Obračunati porez se iskazuje u mjesečnoj prijavi i podnosi se nadležnom

carinskom organu do 15 dana narednog mjeseca za prethodni mjesec. Obračunati porez na kafu dostiže za plaćanje do 15 dana u mjesecu za prethodni mjesec. Kod uvoza kafe, porez se plaća u rokovima propisanim carinskim propisima.

Prijava za registraciju obveznika poreza na kafu podnosi se nadležnom carinskom organu i to najkasnije 15 dana prije početka obavljanja djelatnosti proizvodnje kafe. Takođe, obveznik poreza na kafu dužan je da u navedenom roku, obavijesti nadležni carinski organ o namjeri prestanka obavljanja djelatnosti, dok o prekidu obustavljanja proizvodnje, bez odlaganja.

Kontrolu obračunavanja i plaćanja poreza na kafu vrši nadležni carinski organ u skladu sa zakonom i zakonom kojim je uređen carinski postupak.

Usklađenost sa Acquis-em

Ne postoje propisi evropskog zakonodavstva, ni potvrđene međunarodne konvencije sa kojima bi trebalo izvršiti usklađivanje ovog zakona.

Ostvarivanje prihoda

Prema podacima Uprave carina u 2017. godini ostvaren je promet od poreza na kafu u iznosu od 2,1 mil.€ što je u odnosu na prethodnu godinu (2,3 mil. €), smanjenje za 8,7 %, a što je rezultat smanjenog prometa ovim proizvodom.

4. POREZ NA DOBIT PRAVNIH LICA

Normativna rješenja

Oporezivanje dobiti pravnih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dobit pravnih lica**⁴ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. januara 2002. godine. Prema odredbama navedenog zakona obveznik poreza na dobit je rezidentno, odnosno nerezidentno pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja dobiti. Predmet oporezivanja rezidentnog pravnog lica je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore, a predmet oporezivanja nerezidenta je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori. Stopa poreza na dobit, iznosi 9% i ova stopa je jedna od najnižih stopa u regionu. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za otpočinjanje biznisa u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Naime, predviđeno je da novoosnovano pravno lice u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, koje obavlja proizvodnu djelatnost, oslobađa se plaćanja poreza na dobit u iznosu od 100% za prvih osam godina od početka obavljanja djelatnosti. Ovu olakšicu mogu da koriste i druga pravna lica koja osnivaju poslovnu jedinicu u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Krajem 2013.godine, izvršeno je revidiranje zakonskih odredbi koje se odnose na poreske olakšice, a u cilju usklađivanja sa EU regulativom u oblasti dodjele državne pomoći.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica ("Službeni list CG", br. 55/16), čija su rješenja u primjeni od 01. januara 2017. godine, uključeni su neki novi oblici izdataka (npr. izdaci za zaštitu lica sa invaliditetom, društvenu brigu o djeci i mladima,

⁴ ("Službeni list RCG", br.65/01, 80/04 i "Službeni list CG", br. 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 55/16)

pomoć starijim licima, itd.) koji se u poreske svrhe priznaju kao rashod u iznosu do 3,5% ukupnog prihoda. Ovim zakonskim izmjenama uveden je mehanizam za oporezivanje kapitalnog dobitka koje nerezidentno pravno lice ostvari od drugog nerezidentnog pravnog lica, fizičkog lica-nerezidentnog ili rezidentnog, na teritoriji Crne Gore. Takođe, bliže su definisani pojedini oblici prihoda koje nerezidentna pravna lica ostvaruju u Crnoj Gori (autorske naknade, kamate, dividende, konsalting usluge, usluge istraživanja trzista itd.) i uključeni su novi oblici prihoda na koji se plaća porez po odbitku. Istovremeno, navedenim izmjenama uvedeno je obavezno podnošenje poreske prijave elektronskim putem od strane obveznika.

U decembru 2017. godine donijet je Pravilnik o izmjeni Pravilnika o obliku i sadržini poreske prijave za utvrđivanje poreza na dobit pravnih lica („Sl. list CG“ br.90/17) kojim je izvršeno usklađivanje navedenog pravilnika sa zakonskim rješenjima.

Takođe je donijet i Pravilnik o obliku i sadržini Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu po odbitku na prihode koje ostvari rezidentno i nerezidentno lice („Sl.list CG“ br.84/17) kojim je propisan oblik i sadržina Izvještaja o obračunatom i plaćenom porezu po odbitku na prihode koje ostvari rezidentno i nerezidentno pravno lice.

Usklađenost sa Acquis-em

Propisi koji se odnose na oporezivanje dobiti pravnih lica zahtijevaju usklađivanje sa Acquis-om u dijelu koji se odnosi na oporezivanje dividendi, kamata i autorskih naknada, statusnih promjena pravnih lica i statusa povezanih lica.

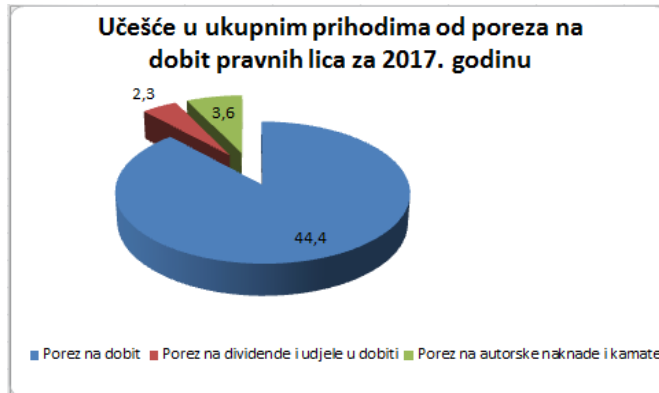
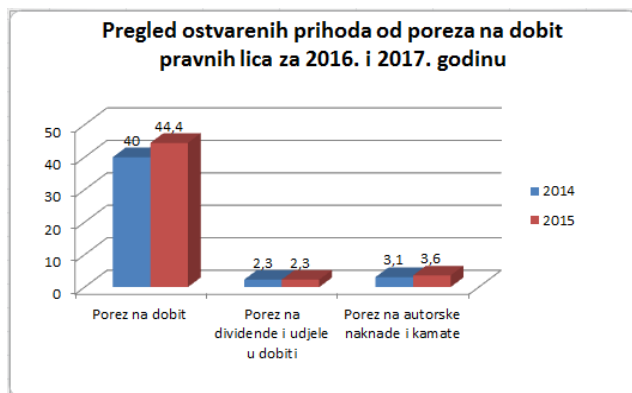
Postojeća zakonska rješenja pretežnim dijelom su usklađena sa relevantnim propisima Evropske unije iz ove oblasti, a prije svega sa: *Direktivom Savjeta 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja za matične kompanije i zavisne kompanije u različitim državama članicama; Direktivom Savjeta 2009/133/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja koje se primjenjuje na spajanje, podjele, djelimične podjele, transfere sredstava i i razmjenu dionica koje se tiču kompanija različitih država članica; Direktivom Savjeta 2003/49/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja kamata i autorskih naknada među povezanim kompanijama u različitim državama članicama.*

Ostvarenje prihoda

Prihodi od poreza na dobit pravnih lica u 2017. godini ostvareni su u iznosu 50,3 mil.€ (pros. mjes. 4,2 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (45,4 mil.€) veći su za 10,8 %. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 44,4 mil.€ (88.3%), porez na dividende i udjele u dobiti 2.3 mil.€ (4,6%) i porez na autorske naknade i kamate 3.6 mil.€ (7,1%).

Tabela 5. Prihodi od poreza na dobit pravnih lica za 2017. godinu

PRIHODI OD POREZA NA DOBIT PRAVNIH LICA	Ostvareno u 2016. u mil.€	Ostvareno u 2017. u mil.€	Index
<i>Porez na dobit</i>	40,0	44,4	111,0
<i>Porez na dividende i udjele u dobiti</i>	2,3	2,3	100,0
<i>Porez na autorske naknade i kamate</i>	3,1	3,6	116,1
Ukupno	45,4	50,3	110,8

Dijagram broj 5 i 6. Pregled ostvarenih prihoda od poreza na dobit pravnih lica za 2016. i 2017. godinu (5) i pregled učešća u ukupnim prihodima od poreza na dobit pravnih lica za 2017. god. (6)

Ako se posmatra ostvarenje prihoda od poreza na dobit pravnih lica u 2017. godini, uočava se da je u odnosu na prošlu godinu došlo do povećanja prihoda od poreza na dobit za 11,0% i prihoda od poreza na autorske naknade i kamate za 16,1%, dok su prihodi od poreza na dividende i udjele od dobiti ostali na nivou iz 2016. godine.

5. POREZ NA DOHODAK FIZIČKIH LICA

Normativna rješenja

Oporezivanje dohotka fizičkih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica**⁵, čija su osnovna rješenja u primjeni od sredine 2002. godine. Ovim zakonom uvedeno je plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica za rezidentna i nerezidentna fizička lica. Predmet oporezivanja fizičkog lica je dohodak koji je ostvaren po osnovu: ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i kapitalnih dobitaka.

Od 1. januara 2007.godine je uvedena jedinstvena (proporcionalna) poreska stopa od 9%, sa odloženim rokom primjene od 01. januara 2010. godine, dok je u prelaznom periodu 2007. i

⁵ "Sl.list RCG", br. 65/01, 37/04 i 78/06 i "Službeni list CG", br. 86/09, 14/12, 62/13, 06/13, 60/14, 79/15 i 83/16)

2008. godini poreska stopa iznosila 15%, a za 2009. godinu stopa je iznosila 12%. Kao privremena mjera od 08. februara 2013. godine uvedena je stopa od 15% na lična primanja preko 720€ i ova rješenja se primjenjivala i tokom 2014.godine. Od 1. januara 2015. godine na lična primanja iznad 720€ primjenjuje se poreska stopa od 13%, dok se u 2016. godini na ova primanja primjenjivala poreska stopa od 11%.

Dosadašnje izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica predstavljaju kontinuitet reformskih aktivnosti u oblasti poreske politike i usmjerene su na smanjenje poreskih oslobođenja i poreskih olakšica uz izjednačavanje poreskog opterećenja dobiti kompanija i zarada zaposlenih. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za preduzetnike u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, a krajem 2013. godine je izvršeno revidiranje rešenja koja se odnose na ove olakšice u cilju uskladjivanja sa EU regulativom koja se odnosi na dodjelu državne pomoći.

Usklađenost sa Acquis-em

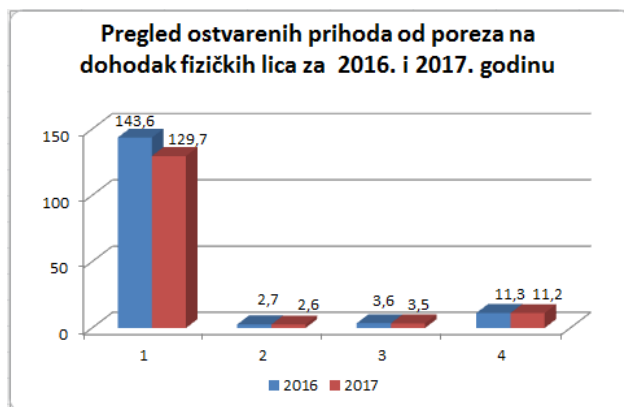
Propisi koji se odnose na oporezivanje dohotka fizičkih lica ne zahtijevaju značajnije usklađivanje sa Acquis-em, osim u dijelu koji se odnosi na usaglašavanje poreskog tretmana nerezidentnih fizičkih lica sa Preporukom Evropske komisije 94/79/EC.

Ostvarenje prihoda

Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica za 2017. godinu iznose 147,0 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (161,0 mil.€) umanjени su za 8,7%. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu na lična primanja odnosi se 88,2 %, na samostalnu djelatnost 1,8 %, prihode od imovine i imovinskih prava 2,4% i prihode od kapitala i ostalih izvora 7,6 %.

Tabela 6: Uporedni pregled prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za 2016. i 2017. godinu

<i>IZVORI DOHOTKA</i>	<i>Ostvareno 2016 u mil.€</i>	<i>Ostvareno 2017 u mil.€</i>	<i>Index</i>
<i>Lična primanja</i>	143,6	129,7	90,3
<i>Samostalna djelatnost</i>	2,7	2,6	96,3
<i>Imovina i imovinska prava</i>	3,6	3,5	97,2
<i>Kapital i ostalo</i>	11,3	11,2	99,1
<i>Ukupno</i>	<i>161,0</i>	<i>147,0</i>	<i>91,3</i>

Dijagram broj 7 i 8. Pregled ostvarenih prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za 2016. i 2017. god. (7) i pregled učešća u ukupnim prihodima od poreza na dohodak fizičkih lica za 2017. god. (8)

Ako se posmatra ostvarenje prihoda po izvorima u 2017. godini, uočava se da je došlo do smanjenja prihoda iz svih izvora dohotka u odnosu na 2016. godinu, a da su prihodi od: poreza na zarade zaposlenih umanjeni za 9,7%, poreza na prihode od samostalne djelatnosti umanjeni za 3,7%, poreza na prihode od imovine i imovinskih prava umanjeni za 2,8% i poreza na kapital i ostale prihode umanjeni za 0,9%.

Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica pripadaju budžetu Države (oko 77%), Egalizacionom fondu (11%) i budžetima opština (12%), izuzev Glavnog grada kome pripada 13% i Prijestonice kojoj pripada 16%. Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica raspoređeni su budžetu države u iznosu od 112,0 mil.€, budžetima opština u iznosu od 18,8 mil.€ i Egalizacionom fondu u iznosu od 16,2 mil.€.

6. POREZ NA PROMET NEPOKRETNOSTI

Obaveza plaćanja poreza na promet nepokretnosti (osim za novoizgrađene nepokretnosti) uvedena je **Zakonom o porezu na promet nepokretnosti**. Stopa poreza na promet nepokretnosti je 3% od poreske osnovice koju čini tržišna vrijednost nepokretnosti u trenutku njenog sticanja. Prihodi po tom osnovu, primjenom zakonskih rješenja, dijele se između budžeta Države i budžeta opština, u srazmjeri 10% : 90%, s tim što se 10% od ukupno ostvarenih prihoda opštinama, usmjerava preko Egalizacionog fonda. Zakonom se propisuje i namjena korišćenja sredstava od poreza na promet nepokretnosti koja pripadaju budžetu Crne Gore i sredstva po ovom osnovu koriste se za finansiranje zaštite kulturne baštine, nagrađivanje vrhunskih sportista i stipendiranje mladih naučnika i istraživača. Takođe, ovim zakonom, uređuju se i druga pitanja od značaja za oporezivanje prometa nepokretnosti, između ostalog, oslobodjenja od plaćanja poreza na promet nepokretnosti, posebno za slučaj kada sticalac nepokretnosti rješava stambeno pitanje, propisuju kaznene mjere za prekršajne radnje utvrđene ovim zakonom.

Primjenom novih zakonskih rješenja smanjuju se administrativni troškovi postupka, kako za poreski organ, tako i za poreskog obveznika, stvaraju se uslovi za efikasniju naplatu i kontrolu naplate ovog poreza, poboljšava poreska disciplina, eliminiše prostor za zloupotrebe, posebno u dijelu oslobodjenja od plaćanja poreza po osnovu rješavanja stambenih potreba, ovo sve sa

ciljem unaprijedenja sistema oporezivanja prometa nepokretnosti i ostvarivanja većeg obima prihoda od poreza na promet nepokretnosti, odnosno prihoda budžeta lokalnih zajednica.

Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2017. godinu iznose 15,2 mil. € i u odnosu na 2016. godinu (13,3 mil. €), uvećani su 14,3 %, što je rezultat uvećanja prometa nepokretnosti u izvještajnom periodu. Od navedenog iznosa sredstava, budžetu Države je opredijeljeno 1,5 mil. € (10%), a budžetima opština 13,7 mil. € (90%) i to: direktno 12,2 mil.€ i indirektno, preko Egalizacionog fonda, 1,5 mil. €.

7. POREZ NA PROMET UPOTREBLJIVANIH MOTORNIH VOZILA, PLOVNIH OBJEKATA, VAZDUHOPLOVA I LETILICA

Obaveza plaćanja poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, uređena je *Zakonom o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica*⁶, čija su rješenja u primjeni od oktobra 2003. godine. Obveznik plaćanja ovog poreza je kupac, odnosno sticalac upotrebljavanog motornog vozila, plovnog objekta, vazduhoplova ili letilice, pod uslovom da se na njihov promet ne plaća PDV. Poreska stopa iznosi 5% tržišne vrijednosti navedenih proizvoda. Poreska oslobodjenja su krajnje reducirana i vezana su za nasljedjivanje i davanje poklona kod prvog naslednog reda. Prihodi ostvareni po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Krajem 2017. godine izvršena je izmjena navedenog zakona kojim je bliže definisan pojam upotrebljavanog motornog vozila, plovnog objekta, vazduhoplova i letilice, radi otklanjanja nedoumice u pogledu adekvatnog poreskog tretmana prometa ovih vozila, odnosno objekata, te jasnog razgraničenja u pogledu obaveze plaćanja PDV-a, odnosno poreza na promet. Na ovaj način stvoreni su uslovi za efikasnije administrativno poslovanje poreskog organa u postupku utvrđivanja obaveze poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, a samim tim i kvalitetnijeg servisiranja usluge poreskim obveznicima.

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2017. godinu iznose 2,6 mil. €, i u odnosu na 2016. godinu niži su za 3,7% (2016. godine – 2,7 mil. €).

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

8. POREZ NA UPOTREBU PUTNIČKIH MOTORNIH VOZILA, PLOVNIH OBJEKATA, VAZDUHOPLOVA I LETILICA

Obaveza plaćanja poreza na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica uvedena je *Zakonom o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica*⁷, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Ovaj

⁶ "Službeni list RCG", broj 55/03 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 34/14

⁷ "Službeni list RCG", br: 28/04 i 37/04 i "Službeni list CG", broj 86/09

porez plaćaju pravna i fizička lica koji su vlasnici registrovanih putničkih automobila, plovni objekata, vazduhoplova i letilica, prema propisanoj tarifi. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2017. godinu iznose 8,5 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 2,4% (2016. god. – 8,3 mil. €).

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

9. POREZ NA PREMIJE OSIGURANJA

Obaveza plaćanja poreza na premije osiguranja uvedena je *Zakonom o porezu na premije osiguranja*⁸, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Porez na premije osiguranja plaća se na usluge osiguranja po osnovu autoodgovornosti i po osnovu kasko osiguranja motornih vozila. Poreska stopa na premije od autoodgovornosti iznosi 6%, a 3% na premije kasko osiguranja motornih vozila. Ovaj porez plaćaju osiguravajuća društva nezavisno od toga da li poslove osiguranja obavljaju lično ili preko svojih zastupnika. Prije uvođenja poreza na dodatu vrijednost na navedene usluge plaćao se porez na promet usluga po stopi od 9%, na iznos tehničke premije, a što u osnovi odgovara visini postojećeg poreskog opterećenja. Za usluge osiguranja imovine nije predviđeno plaćanje poreza, iz razloga kako bi se na taj način doprinijelo smanjenju troškova privrednih subjekata. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Krajem 2013. godine donesen je Zakon o izmjenama Zakona o porezu na premije osiguranja, čija su rješenja u primjeni od 1. januara 2014. godine. Ovim izmjenama uvedena je jedinstvena stopa od 9% za plaćanje poreza na premije osiguranja za sve vrste osiguranja, na osnovicu koju čini naplaćena bruto premija osiguranja. Takođe, propisano je i oslobođenje od plaćanja ovog poreza za osiguranja od nezgode, dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja i osiguranja od poljoprivrede.

Ostvareni prihodi po osnovu poreza na premije osiguranja za 2017. godinu iznose 4,4 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (2016. god. – 4,2 mil. €) veći su za 4,8%.

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

10. DOPRINOSI ZA OBAVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje uređena je **Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**⁹, koji je u primjeni od 1. januara 2008. godine. Ovim zakonom se na jedinstven način uređuje sistem obezbjeđenja sredstava za finansiranje obaveznog socijalnog osiguranja.

⁸ "Službeni list RCG", broj 27/04 i 37/04 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 i 61/13

⁹ "Sl. List CG", br. 13/07, 79/08, 86/09, 78/10, 14/12, 62/13 i 8/15

Kumulativna stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iznosi 20,5% (na teret zaposlenog stopa iznosi 15% i na teret poslodavca 5,5%). Kumulativana stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje iznosi 12,8,% (stopa na teret zaposlenog iznosi 8,5%, a na teret poslodavca 4,3%), a kumulativana stopa doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti iznosi 1% (na teret zaposlenog stopa iznosi 0,5% i na teret poslodavca 0,5%).

Sredinom 2017. godine vršena je izmjena Zakona o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje kojom je pravno-tehnička odredba koja se odnosi na minimalnu zaradu poboljšana, bliže su definisani obveznici doprinosa za zdravstveno osiguranje, osnovica za obračun doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje, stope doprinosa za zdravstveno osiguranje, kao i način obračuna i plaćanja ovih doprinosa.

Usklađenost sa Acquis-em

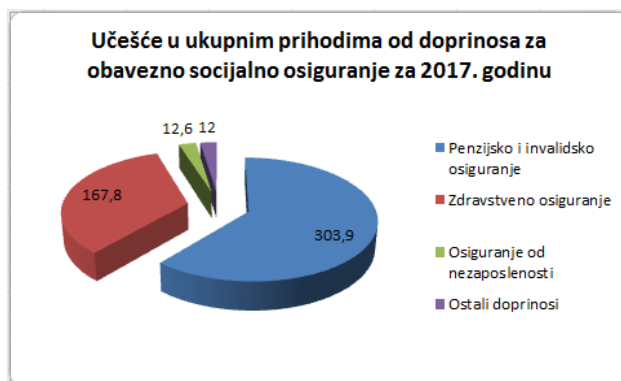
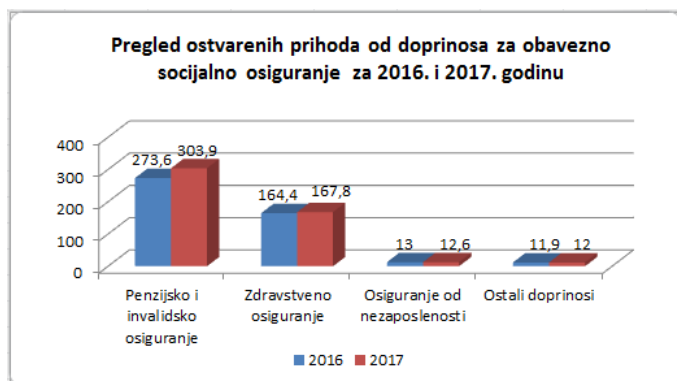
Način finansiranja obaveznog socijalnog osiguranja nije standardizovan propisima Evropske unije, stoga ne postoji obaveza usklađivanja postojećih propisa iz ove oblasti sa Acquis-em.

Ostvarenje prihoda

Ostvareni prihodi po osnovu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2017. godinu iznose 496,3 mil.€ (pros. mjes. 41,4mil.€) i u odnosu na 2016. godinu veći su za 7,2%, odnosno 33,4 za mil.€. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu, na doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 303,9 mil. € (61,2 %), doprinose za zdravstveno osiguranje 167,8 mil. € (33,8%) i doprinose za osiguranje od nezaposlenosti 12,6 mil. € (2,5 %). Pored navedenih doprinosa, prihodi od doprinosa za nezapošljavanje invalida i ostali doprinosi u 2017. godini iznose 12,0 mil.€ i u odnosu na 2016. godinu uvećani su za 0,8%.

Tabela 7: Uporedni pregled ostvarenja prihoda od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2016. i 2017. godinu.

<i>Doprinosi</i>	<i>2016 u mil. €</i>	<i>2017 u mil. €</i>	<i>Index</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	
<i>1. Za penzijsko i invalidsko osiguranje</i>	<i>273,6</i>	<i>303,9</i>	<i>111,1</i>
<i>2. Za zdravstveno osiguranje</i>	<i>164,4</i>	<i>167,8</i>	<i>102,1</i>
<i>3. Za osiguranje od nezaposlenosti</i>	<i>13,0</i>	<i>12,6</i>	<i>96,9</i>
<i>4. Ostali doprinosi</i>	<i>11,9</i>	<i>12,0</i>	<i>100,8</i>
<i>U k u p n o:</i>	<i>462,9</i>	<i>496,3</i>	<i>107,2</i>

Dijagram broj 9 i 10. Pregled ostvarenih prihoda od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2016. i 2017. godinu (9) i pregled učešća u ukupnim prihodima od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2017. godinu (10)

Prihodi od doprinosa za *penzijsko i invalidsko osiguranje* za 2017. godinu iznose 303,9 mil.€, (pros.mjes. 25,3 mil.€) i u odnosu na 2016. godinu (273,6 mil.€) veći su 11,1%.

Prihodi od doprinosa za *zdravstveno osiguranje* za 2017. godinu iznose 167,8 mil.€ (pros.mjes. 14,0 mil.€) i u odnosu na 2016. godinu (164,4 mil.€) veći su 2,1%.

Prihodi od doprinosa za *osiguranje od nezaposlenosti* za 2017. godinu iznose 12,6 mil.€ (pros.mjes. 1,0 mil.€) i u odnosu na 2016. godinu (13,0 mil.€) niži su 3,1 %.

11. CARINE

Normativna rješenja

Crnogorski carinski sistem je uređen Carinskim zakonom, Zakonom o Carinskoj tarifi, Zakonom o carinskoj službi i podzakonskim aktima za sprovođenje navedenih propisa.

1.1. **Carinskim zakonom**¹⁰, čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003. godine, uređuju se carinski postupak, prava i obaveze lica koja učestvuju u carinskom postupku, kao i prava, obaveze i ovlašćenja carinskog organa. Osnovna zakonska rješenja (carinski postupci, utvrđivanje carinske vrijednosti, pravila o porijeklu robe) najvećim dijelom su usklađena sa Uredbom Savjeta (EEC) broj 2913/92 - Carinski zakon Zajednice, kao i pravilima Svjetske trgovinske organizacije (STO) i Svjetske carinske organizacije (SCO).

1.2. Na robu koja se uvozi u carinsko područje Crne Gore plaća se carina po stopama utvrđenim **Zakonom o Carinskoj tarifi**¹¹, čija rješenja su u primjeni od 6. juna 2012. godine. Novim Zakonom izvršeno je usaglašavanje osnovnih carinskih stopa sa carinskim stopama dogovorenim Protokolom o pristupanju Crne Gore Sporazumu iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (STO). Takođe, Vlada je u shodno SSP-u¹² u obavezi da jednom godišnje donošenjem Uredbe o Carinskoj tarifi usaglasi nacionalnu nomenklaturu sa Kombinovanim nomenklaturom Evropske unije.

¹⁰ "Sl. list RCG", br. 07/02, 38/02, 72/02, 21/03, 31/03, 29/05 i 66/06 i "Sl. list Crne Gore", br. 21/08, 73/10, 01/11, 40/11, 62/13, 71/17.

¹¹ „Službeni list CG”, br. 60/14.

¹² Član 18 stav 2 SSP-a glasi: "U klasifikaciji roba u trgovini između ugovornih strana primjenjivaće se Kombinovana nomenklatura".

Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji za određeni broj proizvoda iz Carinske tarife (većinom se radi o poljoprivrednim proizvodima) utvrđeno je tzv. "krajnje gornje obavezujuće ograničenje", koje predstavlja carinsku stopu koju Crna Gora mora primijeniti do određenog datuma na uvoz navedenih proizvoda. Sukcesivna smanjenja se implementiraju 1. januara svake godine u Uredbu o Carinskoj tarifi. Implementacija navedene obaveze rezultira smanjenjem osnovne carinske stope sa 5,19% u 2017. na 5,14% u 2018. godini¹³. Napominjemo da se carina obračunava i naplaćuje po procentualnoj stopi u odnosu na vrijednost robe ("*ad valorem*"). Za određene poljoprivredne proizvode, carina se obračunava i u određenom iznosu po jedinici mjere za masu robe (*specifična carina*).

Uredbom o Carinskoj tarifi obuhvaćene su i sve izmjene koje se odnose na carinske stope utvrđene sporazumima o slobodnoj trgovini ili drugim međunarodnim sporazumima vezanim za razmjenu roba (STO, SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska), čime se dobilo kodifikovano rješenje koje u krajnjem olakšava poslovanje privrednicima koji se bave spoljnom trgovinom.

1.3. Zakonom o carinskoj službi¹⁴, čija su osnovna rješenja u primjeni od 2002. godine, uređena je materija koja se odnosi na način rada, kao i prava, obaveze i odgovornosti carinskih službenika. Nakon toga, izvršena je izmjena navedenog zakona (u 2005. godini), koja se odnosila na usklađivanje navedenog zakona sa zakonima kojima je regulisan upravni postupak i rad organa državne uprave.

Donošenjem novog Zakona o carinskoj službi ("Službeni list Crne Gore, broj 3/16") stvorile su se zakonske pretpostavke za kvalitetnije ostvarivanje fiskalne i sigurnosne uloge carinske službe u skladu sa zahtjevima evropskih carinskih propisa. Uprava carina ima obavezu da stvori sve potrebne preduslove da se sa prvim danom članstva u Evropskoj uniji, pravna tekovina u području carinskog sistema primjenjuje na pravilan i jedinstven način, odnosno na način koji je u skladu sa dobrom praksom carinskih službi zemalja članica Evropske unije.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o carinskoj službi ("Službeni list Crne Gore, broj 80/17") uveo se pravni osnov za donošenje podzakonskih propisa (pravilnika) koji će na detaljniji način urediti postupanje carinskih službenika prilikom obavljanja svojih ovlašćenja (izdavanje upozorenja i naloga), kao i praćenje, zaustavljanje, pregled i pretres prevoznih sredstava, putnika i prtljaga.

Prilagođavanje uslovima djelovanja u okviru Evropske unije podrazumijeva preuzimanje dodatnih poslova u okolnostima u kojima će Carinska uprava direktno primjenjivati evropske carinske propise iz Poglavlja 29 pravne tekovine Evropske unije - Carinska unija, kao i osiguranje sprovođenja pravne tekovine Evropske unije i u drugim poglavljima, npr. poglavlja koja obuhvataju vladavinu prava i pravosuđe, poreski sistem, finansijski i budžetski sistem, finansijski nadzor, statistiku, slobodu kretanja roba, pravo intelektualne svojine i drugo.

¹³ Prilikom izračunavanja prosječne carinske stope korišćene su tzv. maksimalne carinske stope, kojima je utvrđen gornji limit carinskog opterećenja kad se prilikom uvoza poljoprivrednih proizvoda primjenjuje tzv. kombinovana carina.

¹⁴ "Službeni list Crne Gore, br. 3/16, 80/17"

Usklađenost sa Acquis-em

Postojeći carinski propisi su u značajnoj mjeri usklađeni sa Acquis-em (carinska nomenklatura je u potpunosti usklađena) i obavezama koje proizilaze iz SSP-a. Takođe, izvršeno je i usaglašavanje nacionalne nomenklature¹⁵ sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Uprave carina ukupna vrijednost uvezene robe u 2017. godini iznosila je 2.303,4 mil. €, što u odnosu na 2016. godinu (2.063,3 mil. €) predstavlja povećanje od 11,6 %. U narednoj tabeli se daje pregled vrijednosti uvezene robe na koju se po osnovu sporazuma o slobodnoj trgovini¹⁶ primjenjivala preferencijalna stopa i robe pri čijem uvozu se primjenjivala redovna carinska stopa.

Tabela 8: Pregled vrijednosti uvoza za 2016. i 2017. godinu (iznosi u hiljadama eura)

Vrijed.uvoza	2016. god.	2017. god.	Stopa rasta (%)
1. Sporazumi	1.253.840	1.401.338	11,8
2. Ostalo	809.541	902.127	11,4
Ukupno:	2.063.381	2.303.466	11,6

Izvor: Uprava carina

Naplaćeni prihodi od carina i naknade za usluge carinskog organa za 2017. godinu iznose 26,12 mil. € (pros. mjes. 2,17 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (24,21 mil.€) veći su za 7,9%. U strukturi ostvarenih carinskih prihoda, prihodi od carine učestvuju sa 99,9%, a naknade za usluge carinskog organa sa 0,1%.

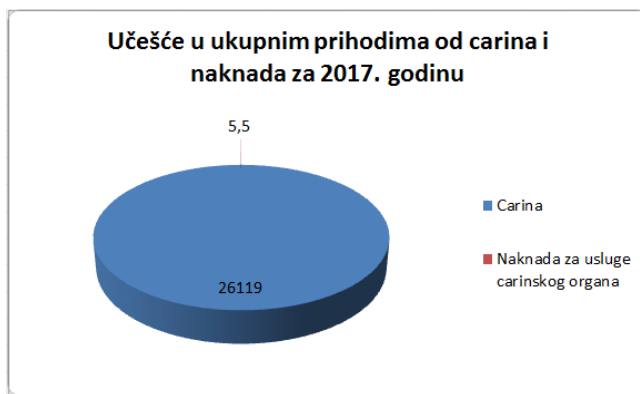
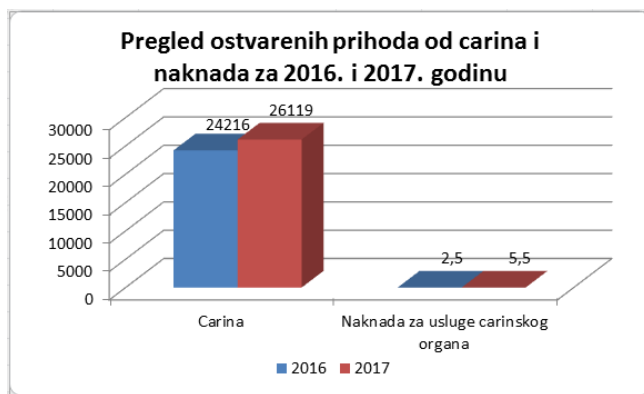
Tabela 9: Pregled ostvarenih prihoda od carina i naknada za 2016. i 2017. godinu (iznosi u hiljadama eura)

Red. broj	Vrsta prihoda	Ostvareno		Stopa rasta (%)
		2016. g.	2017. g.	
1	2	3	4	5
1.	Carina	24.216	26.119	7,9
2.	Naknada za usluge carinskog organa	2,5	5,5	120
	UKUPNO:	24.219	26.125	7,9

Izvor: Državni Trezor

¹⁵ Uredba o Carinskoj tarifi za 2018. godinu, "Službeni list CG", broj 5/18.

¹⁶ SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska.

Dijagram broj 11 i 12. Pregled ostvarenih prihoda od carina i naknada za 2016. i 2017. godinu (11) i pregled učešća u ukupnim prihodima od carina i naknada za 2017. godinu (12)

Smanjenje osnovnih carinskih stopa shodno Protokolu o pristupanju Crne Gore STO¹⁷ prouzrokovalo je i smanjenje stopa dogovorenih u okviru potpisanih sporazuma o slobodnoj trgovini. Najznačajnije smanjenje posmatrano sa fiskalnog aspekta odnosi se na Evropsku uniju, koja uz zemlje CEFTE predstavlja trenutno najznačajnijeg trgovinskog partnera Crne Gore. Osim Evropske unije, određeno smanjenje carinskih stopa je izvršeno i odnosu na Tursku, ali isto nije bitnije uticalo na budžetske prihode.

12. TAKSE

12.1. Takse na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima

*Zakonom o taksama na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima*¹⁸, omogućava se vlasnicima, odnosno korisnicima ugostiteljskih objekata upotreba duvanskih proizvoda u dijelu ugostiteljskog objekta u kojem se pružaju usluge usluživanja hrane, pića i napitaka kao i upotreba elektroakustičnih i akustičnih uređaja i nakon 24 časa za period organizovanja kulturno zabavnog programa na otvorenom i zatvorenom prostoru, uz plaćanje takse propisane navedenim zakonom.

Navedenim zakonom stvaraju se uslovi za podršku i razvoj biznisa u ugostiteljskoj djelatnosti posebno imajući u vidu što je od strane vlasnika ugostiteljskih objekata ukazano na činjenicu da većinu gostiju čine lica koji su konzumenti duvanskih proizvoda i da zabrana korišćenja duvanskih proizvoda u ugostiteljskim objektima značajno smanjuje promet u tim objektima. Takođe je od strane udruženja poslodavaca ukazano i da ne bi bilo cjelishodno uvoditi ovakve zabrane pred turističku sezonu, jer je i od strane turista ovakva mogućnost prepoznata kao povoljnost a sa druge strane i sami ugostitelji imaju benefite u smislu većeg broja potrošača.

Naplaćeni prihodi po osnovu taksi za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja, za 2017. godinu, iznose 456,4 hiljada eura i u odnosu na 2016. godinu (657,3 hiljada eura) manji su za 30,6%. U strukturi prihoda ostvarenih po ovom osnovu, taksa za

¹⁷ Protokol se primjenjuje od 30. aprila 2012. godine.

¹⁸ "Službeni list CG", br.37/17

upotrebu duvanskih proizvoda učestvuje sa 448,5 hiljada eura, a taksa za upotrebu elektroakustičnih i akustičnih uređaja učestvuje sa 7,8 hiljada eura.

11.2. Administrativne takse

Obaveza plaćanja administrativnih taksa propisana je *Zakonom o administrativnim taksama*¹⁹, a koje se plaćaju za spise i radnje koje se vode pred organima državne uprave, organima lokalne uprave i drugim pravnim licima koja imaju javna ovlašćenja. Takođe, ovim zakonom dato je ovlašćenje opštinama da uvode lokalne administrativne takse za radnje i akte koji se vode pred organima lokalne uprave. Visina administrativnih taksa za radnje i akte koji se vode pred organima državne uprave određena je nacionalnom taksenom tarifom, a visina lokalnih administrativnih taksa za radnje i akta koji se vode pred organima lokalne uprave, lokalnom taksenom tarifom.

U nekoliko navrata izvršena je izmjena navedenog zakona kojim su revidirane postojeće administrativne takse koje se plaćaju za pojedine spise i radnje pred organima državne uprave, u cilju smanjenja administrativnih barijera i stvaranja povoljnijeg poslovnog ambijenta u Crnoj Gori. Istovremeno, izvršeno je proširenje osnova za plaćanje taksene obaveze za spise i radnje koje se preduzimaju od strane pojedinih organa, a koje nijesu bile obuhvaćene postojećom tarifom za administrativne takse.

Naplaćeni prihodi po osnovu administrativnih taksa za 2017. godinu iznose 8,3 mil. €, i u odnosu na 2016. godinu (7,7 mil. €), veći su za 7,8 %.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU, ali postoji obaveza usklađivanja sa međunarodnim sporazumima i konvencijama.

11.3. Sudske takse

Obaveza plaćanja sudskih taksa od strane lica po čijem predlogu ili u čijem interesu se preduzima radnja u sudskom postupku propisana je *Zakonom o sudskim taksama*²⁰.

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih taksa za 2017. godinu iznose 1,3 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu (1,4 mil. €), manji su za 7,1 %.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU.

13. NAKNADE

Naknade za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa

Obaveza plaćanja naknada za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa utvrđena je zakonima kojima je uređeno korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa (Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o finansiranju upravljanja vodama, Zakon o

¹⁹ "Službeni list RCG", br.55/03, 46/04 i 81/05 i 2/06 i "Službeni list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 20/11, 26/11, 56/13, 45/14, 53/16 i 37/17

²⁰ "Službeni list RCG", broj 76/05 i "Službeni list CG", br. 39/07, 40/10 i 73/10

putevima, Zakon o rudarstvu, Zakon o životnoj sredini, Zakon o igrama na sreću, Zakon o koncesijama i dr.).

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih naknada za 2017. godinu iznose 44,6 mil. € i u odnosu na 2016. godinu (92,2 mil. €) umanjani su 51,6%, a umanjeno je rezultat uvećanog prihoda od naknade za dodjelu odobrenja za korišćenje radio frekvencija u 2016. godini kao jednokratne uplate od oko 50 mil. €, a čiji efekti se ne prenose u 2017. godini. U strukturi prihoda po navedenom osnovu, najveće učešće se odnosi na: naknadu za korišćenje morskog dobra (18,0%), naknadu za korišćenje šuma (12,3%), naknadu za priređivanje posebnih igara na sreću (10,3%) i naknadu za korišćenje mineralnih sirovina (7,2%).

B. LOKALNI PRIHODI

Opštine, shodno ovlašćenjima iz **Zakona o finansiranju lokalne samouprave**²¹ i ovlašćenjima iz posebnih zakona, mogu uvoditi: *opštinske poreze* (prirez porezu na dohodak fizičkih lica i porez na nepokretnosti), *lokalne takse* (administrativne takse, komunalne takse i ostale takse) i *lokalne naknade* (naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, naknade za korišćenje opštinskih puteva i sl.).

Opštine su, po osnovu *tekućih lokalnih prihoda* (porezi, takse, naknade, prihodi od kamata i novčanih kazni za neblagovremeno plaćanje poreskih obaveza, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi) u 2017. godini ostvarile 133,6 mil. € (pros. mjes. 11,1 mil. €), što u odnosu na 2016. godinu (118,6 mil. €), čini povećanje od 12,65 %, a što je rezultat veće angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u pogledu naplate i kontrole naplate lokalnih fiskaliteta (poreza, taksa i naknada), kao i povećane poreske discipline poreskih obveznika.

U strukturi ukupno ostvarenih fiskalnih prihoda (državnih i lokalnih) za 2017. godinu, ovi prihodi učestvuju sa 7,7% i čine 3,2 % procijenjenog BDP za 2017. godinu (4.202,1 mil. €).

U narednom tekstu daju se bliže karakteristike pojedinih tekućih lokalnih prihoda:

1. PRIREZ POREZU NA DOHODAK FIZIČKIH LICA

Opštinama je, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, dato ovlašćenje za uvođenje prireza porezu na dohodak fizičkih lica. Stopa prireza, može iznositi do 13% za opštine (za Glavni grad i Prijestonicu ta stopa može iznositi do 15%). Osnovicu za utvrđivanje prireza čini porez na dohodak fizičkih lica iz svih izvora (ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala).

Ostvareni prihodi od prireza porezu na dohodak fizičkih lica u 2017. godini iznose 19,3 mil. € i u odnosu na 2016. godinu (18,2 mil. €), povećani su za 6,04%, a što je rezultat veće angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u pogledu naplate i kontrole naplate lokalnih fiskaliteta (poreza, taksa i naknada), kao i povećane poreske discipline poreskih obveznika. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Nikšić, Bar, Herceg Novi, Pljevlja, Kotor i Budva, odnosi se 82,38%, a na ostale opštine 17,62%.

²¹ »Sl. list RCG«, broj 42/03 i 44/03 i »Sl. list CG«, br. 5/08, 74/10, 01/15, 78/15, 3/16, 30/17 i 92/17

2. POREZ NA NEPOKRETNOSTI

Opštinama je Zakonom o porezu na nepokretnosti²² dato ovlašćenje za uvođenje poreza na nepokretnosti.

Izmjenjenim zakonskim rješenjima, koja su u primjeni od sredine jula 2017. godine, obvezniku poreza na nepokretnosti korisniku nepokretnosti u državnoj svojini koji je u katastru nepokretnosti upisan kao nosilac prava korišćenja nepokretnosti po osnovu dugoročnog zakupa, ukinuta je obaveza plaćanja poreza na nepokretnosti. Ovo rješenje je donijeto iz razloga što korisnici nepokretnosti po osnovu dugoročnog zakupa imaju obavezu plaćanja zakupnine, te ne postoji opravdanje i za uvođenje poreske obaveze po tom osnovu.

Ostvareni prihodi od poreza na nepokretnosti u 2017. godini iznose 50,6 mil. €, što u odnosu na 2016. godinu (49,6 mil. €), čini povećanje od 2,02%. Povećanje prihoda po ovom osnovu rezultat je primjene novih zakonskih rješenja, prije svega uvođenje kaznenih mjera u slučaju kršenja Zakona i efikasnije kontrole obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza od strane poreskog organa opštine, bolje evidencije vlasnika nepokretnosti i veće poreske discipline poreskog obveznika. Od ukupnog iznosa, na opštine: Budva, Podgorica, Herceg Novi, Bar, Nikšić, Kotor, Tivat, Pljevlja i Ulcinj odnosi se 90,51%, a na ostale opštine 9,49%.

3. LOKALNE KOMUNALNE TAKSE

Opštinama je **Zakonom o lokalnim komunalnim taksama**²³ dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih komunalnih taksa. Opštine mogu visinu lokalnih komunalnih taksa utvrđivati u zavisnosti od vrste djelatnosti, površine, lokacije, odnosno zone u kojoj se nalaze objekti, predmeti, odnosno vrše usluge za koje je propisano plaćanje takse.

Ostvareni prihodi od lokalnih komunalnih taksa u 2017. godini iznose 4,8 mil. €, što u odnosu na 2016. godinu (4,2 mil. €), čini povećanje od 14,28%. Povećanje prihoda po navedenom osnovu je posljedica veće angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja taksenih obaveza iz oblasti komunalne djelatnosti. Od ukupno ostvarenih prihoda od lokalnih komunalnih taksa, na opštine: Podgorica, Nikšić, Budva, Herceg Novi i Tivat odnosi se 79,17%, a na ostale opštine 20,83%.

4. LOKALNE ADMINISTRATIVNE TAKSE

Opštinama je **Zakonom o administrativnim taksama**²⁴ dato ovlašćenje za uvođenje lokalnih administrativnih taksa. Navedenim zakonom predviđeno je da lokalne administrativne takse ne mogu biti veće od taksa koje se plaćaju za slične spise i radnje koji se vode pred organima državne uprave.

²² »Sl. list RCG«, br. 65/01 i »Sl. list CG«, br. 75/10, 9/15 i 44/17

²³ "Sl. list RCG", broj 27/06

²⁴ "Sl. list RCG", 55/03 i 81/05 i "Sl. list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 73/10, 20/11, 26/11, i 56/13, 45/14, 53/16 i 37/17

Ostvareni prihodi od lokalnih administrativnih taksa u 2017. godini iznose 1,2 mil.€ i na istom su nivou ostvarenja u odnosu na 2016. godinu (1,2 mil. €). U ukupno ostvarenim prihodima po navedenom osnovu, na opštine: Podgorica, Budva, Kotor, Nikšić, Bar, Ulcinj i Herceg Novi odnosi se 75,00%, a na ostale opštine 25,00%.

5. NAKNADA ZA KOMUNALNO OPREMANJE GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA

Opštinama je **Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata**²⁵ dato ovlašćenje za uvođenje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Ovu naknadu plaća investitor izgradnje objekata, u zavisnosti od stepena opremljenosti građevinskog zemljišta, kao i učešća investitora u komunalnom opremanju.

Ostvareni prihodi od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u 2017. godini iznose 40,1 mil. € i u odnosu na 2016. godinu (29,1 mil. €), povećani su za 37,80%. Značajno povećanje prihoda od ove naknade rezultat je prije svega, povećanja investicionih aktivnosti u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu, kao i veća angažovanost poreskog organa opštine u pogledu kontrole obračunavanja i naplate naknade po ovom osnovu. Od ukupno ostvarenih prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, na Podgoricu i primorske opštine: Budva, Bar, Herceg Novi, Kotor i Tivat, odnosi se 94,26%, a na ostale opštine svega 5,74%.

6. NAKNADA ZA KORIŠĆENJE OPŠTINSKIH PUTEVA

Opštinama je ovlašćenje za uvođenje naknada za korišćenje opštinskih puteva dato **Zakonom o putevima**²⁶. Ovim zakonom propisane su vrste naknada za korišćenje opštinskih puteva koje može uvesti opština na svojoj teritoriji.

Ostvareni prihodi od naknada za korišćenje opštinskih puteva u 2017. godini iznose 3,7 mil. €, što u odnosu na 2016. godinu (4,4 mil. €), čini smanjenje za 15,91%. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Bijelo Polje, Mojkovac, Nikšić, Budva i Rožaje, odnosi se 78,38%, a na ostale opštine 21,62%.

7. OSTALI LOKALNI PRIHODI

Opštine su, po osnovu *ostalih lokalnih tekućih prihoda* (kamate i novčane kazne zbog neblagovremeno plaćenih poreza, prihodi od kapitala i prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe) u 2017. godini ostvarile 13,4 mil. €, što u odnosu na 2016. godinu (11,4 mil.€) čini povećanje za 17,54%. Značajno povećanje navedenih prihoda rezultat je prije svega, većeg angažmana poreskog organa opštine u pogledu kontrole obračunavanja i naplate tih prihoda. Od ukupno ostvarenih ostalih lokalnih prihoda, na opštine: Podgorica, Budva,

²⁵ “ „Sl. List CG”, broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14

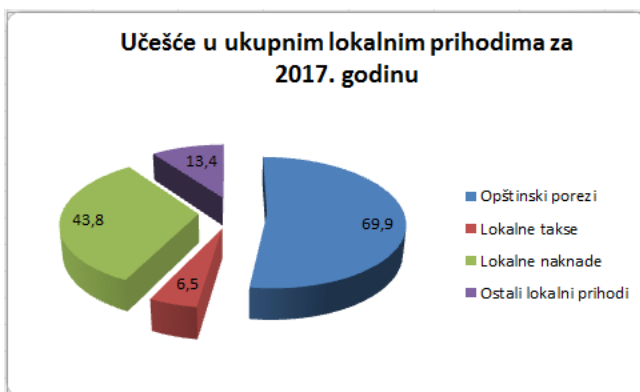
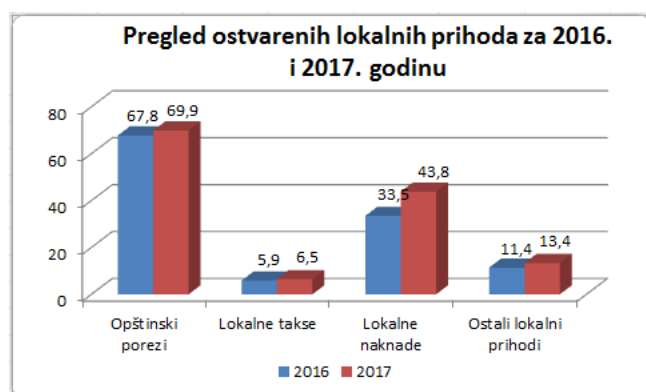
²⁶ „Sl. list RCG”, broj 42/04 i „Sl. List CG”, broj 54/09, 40/10, 73/10, 36/11, 40/11 i 92/17

Kotor, Tivat, Bar, Herceg Novi, Plužine, Pljevlja i Cetinje odnosi se 88,06%, a na ostale opštine 11,94%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled ostvarenih tekućih lokalnih prihoda za 2017. i 2016. godinu

Vrste lokalnih prihoda	2016.god. (u mil. €)	Učešće	2017.god. (u mil. €)	Učešće	Stopa Rasta (%)
1	2	3	4	5	6
1. Opštinski porezi	67,8	57,17	69,9	52,32	3,10
- prirez porezu na dohodak fiz.lica	18,2	15,35	19,3	14,45	6,04
- porez na nepokretnosti	49,6	41,82	50,6	37,87	2,02
2. Lokalne takse	5,9	4,97	6,5	4,87	10,17
- administrativne takse	1,2	1,01	1,2	0,90	-
- komunalne takse	4,2	3,54	4,8	3,59	14,28
- ostale takse	0,5	0,42	0,5	0,38	-
3. Lokalne naknade	33,5	28,25	43,8	32,78	30,75
-naknada za komunalno oprem. građ. zemljišta	29,1	24,54	40,1	30,01	37,80
-naknada za korišć. opšt. puteva	4,4	3,71	3,7	2,77	- 15,91
4. Ostali lokalni prihodi (kazne, kamate, prihodi od kapitala, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi)	11,4	9,61	13,4	10,03	17,54
U K U P N O:	118,6	100,00	133,6	100,00	12,65
Prosječno mjesečno	9,9		11,1		

Izvor: Opštine

Dijagram broj 13 i 14. Pregled ostvarenih lokalnih prihoda za 2016. i 2017. godinu (13) i pregled učešća u ukupnim lokalnim prihodima za 2017. godinu

3. STRUKTURA PRIHODA

A: STRUKTURA DRŽAVNIH PRIHODA

1. Prihodi od *poreza na dodatu vrijednost* u 2017. godini ostvareni su u iznosu od 548,8 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (500,7 mil. €) veći su za 9,6%. Ostvarena naplata po osnovu PDV čini 13,06% procijenjenog BDP za 2017. godinu (4.202,1 mil.€).

Ukupno ostvareni promet proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2017. godinu iznosio je 9.778,8 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (7.722,4 mil.€) uvećan je za 26,63%. U ovom periodu zabilježeno je povećanje oporezivog prometa za 26,81% i povećanje oslobođenog prometa za 22,81%.

2. *Prihodi od akciza* za 2017. godinu iznosili su 235,0 mil. € (pros. mjes 19,6 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (190,5 mil.€), veći su 23,4%.

- 2.1. Prihodi od akciza na *mineralna ulja* (157,3 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (122,6 mil. €) veći su 28,3%.

- 2.2. Prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* (15,7 mil. €) u odnosu na isti period prethodne godine (14,3 mil. €), veći su 9,8%.

- 2.3. Prihodi od akciza na *duvanske proizvode* (57,3 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (49,6 mil. €) veći su 15,5%.

3. *Prihodi od poreza na dobit pravnih lica* u 2017. godini ostvareni su u iznosu od 50,3 mil.€ (pros. mjes. 4,19 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (45,4 mil.€) veći su za 10,8%. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 44,4 mil.€ (88,3%), porez na dividende i udjele u dobiti 2,3 mil.€ (4,6%) i porez na autorske naknade i kamate 3,6 mil.€ (7,1%).

4. *Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica* (po osnovu zarada zaposlenih i po drugom osnovu ostvareni u 2017. godini iznose 147,0 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (161,0 mil.€) umanjени su za 8,7%. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na lična primanja se odnosi 129,7 mil.€ (88,2%), samostalnu djelatnost 2,6 mil.€ (1,77%), imovinu i imovinska prava 3,5 mil. € (2,38%) i kapital i ostalo 11,2 mil.€ (7,62%).

5. Ostvareni prihodi po osnovu *doprinosa za obavezno socijalno osiguranje* (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2017. godinu iznose 496,30 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (462,90 mil.€) veći su za 7,22%. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 303,90 mil.€ (61,23%), zdravstveno osiguranje 167,80 mil.€ (33,81%), osiguranje od nezaposlenosti 12,60 mil. € (2,54%) i ostale doprinose 12,0 mil.€ (2,42%).

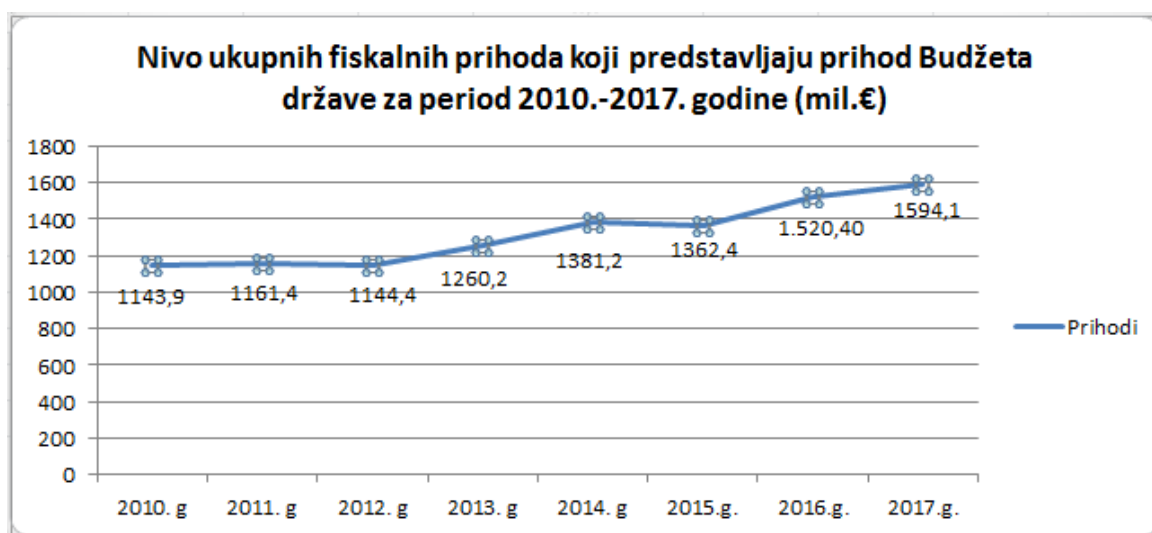
6. Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2017. godinu iznose 15,20 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (13,30 mil.€) veći su za 14,29%.

7. Naplaćeni prihodi od *carina i naknade za usluge carinskog organa* za 2017. godinu iznose 26,1 mil. € (pros. mjes. 2,18 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (24,30 mil.€) veći su za 7,41%. Ukupna vrijednost uvezene robe u 2017. godini iznosila je 2.303.466 hilj. €, što u odnosu na 2016. godinu (2.063.381 hilj. €) predstavlja uvećanje od 11,64%.

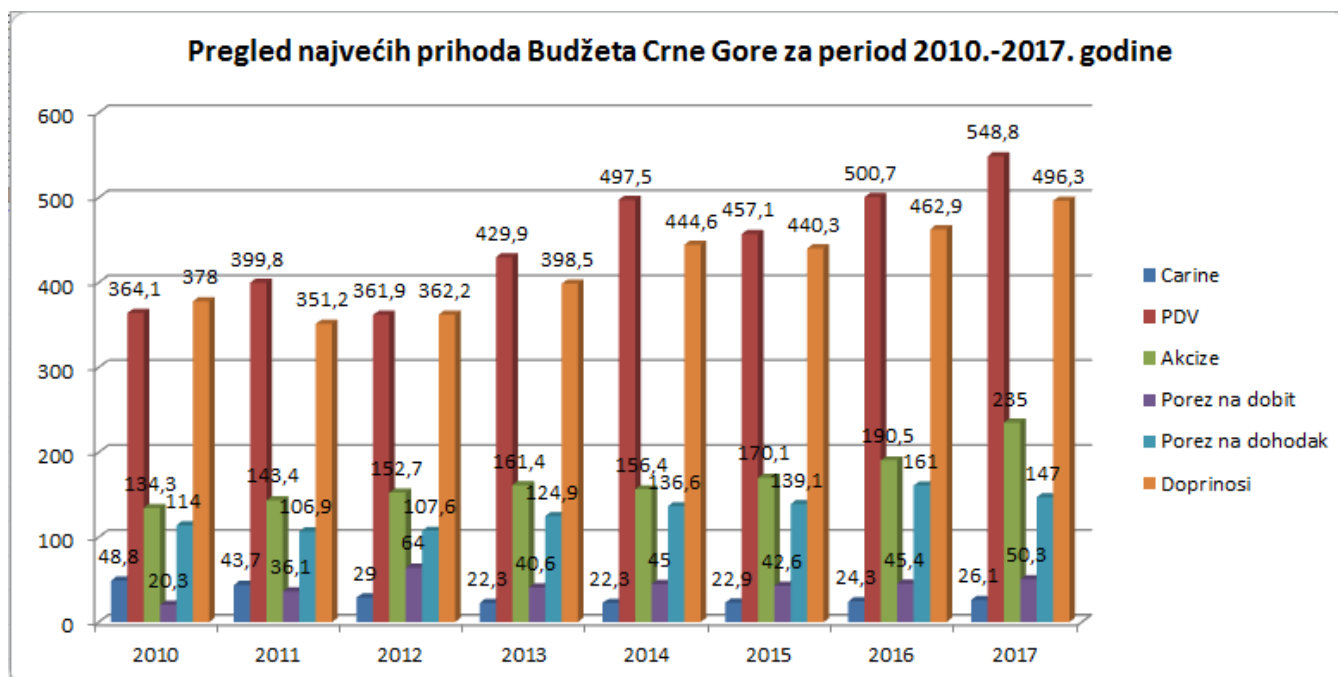
Tabela broj 11. Pregled državnih prihoda za period 2010.-2017. godina

Fiskalni prihodi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
CARINE	48,8	43,7	29,0	22,3	22,3	22,9	24,3	26,1
PDV	364,1	399,8	361,9	429,2	497,5	457,1	500,7	548,8
Porez na kafu						0,8	2,3	2,1
AKCIZE	134,3	143,4	152,7	161,4	156,4	170,1	190,5	235,0
Porez na dobit	20,3	36,1	64,0	40,6	45,0	42,6	45,4	50,3
Porez na dohodak	114,0	106,9	107,6	124,9	136,6	139,1	161,0	147,0
Doprinosi	378,0	351,2	362,2	398,5	444,6	440,3	462,9	496,3
Porez na promet nepokretnosti	16,5	12,4	14,4	14,4	14,8	14,9	13,3	15,2
Porez na promet upotrebljivanih vozila, letilica i plovila	2,3	2,3	2,3	2,8	2,6	2,6	2,7	2,6
Porez na upotrebu vozila, letilica i plovila	7,5	7,7	7,7	8	7,7	7,9	8,3	8,5
Porez na premije osiguranja	1,8	1,9	2,0	2,3	3,4	3,8	4,2	4,4
Administrativne takse	15,4	12,6	8,0	7,4	7,9	7,8	7,7	8,3
Sudske takse	6,2	3,9	3,5	4,5	3,8	1,9	1,4	1,3
Takse od opšteg interesa			4,5	12,7	3,3	3,0	3,5	3,6
Naknada	34,7	39,5	24,6	31,2	35,3	47,6	92,2	44,6
Ukupno	1.143,9	1.161,4	1.144,4	1.260,2	1.381,2	1.362,4	1.520,4	1.594,1

Izvor: Državni trezor

Dijagram broj 15. Pregled nivoa ukupnih fiskalnih prihoda koji predstavljaju prihod Budžeta države za period 2010.-2017. godine

Dijagram broj 16. Pregled najvećih prihoda Budžeta Crne Gore za period 2010.-2017. godina

B: STRUKTURA LOKALNIH PRIHODA

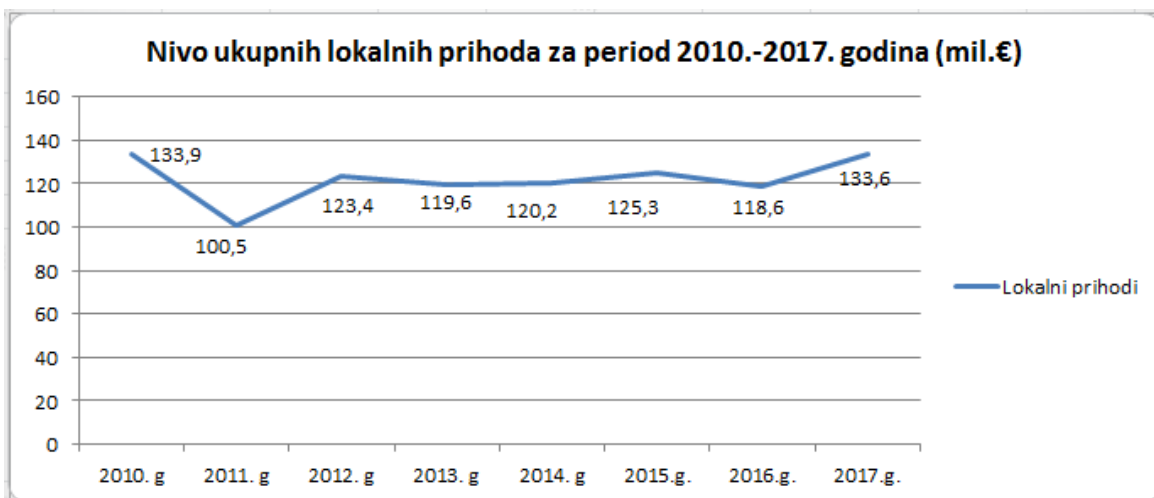
Ostvareni lokalni prihodi budžeta opština (23 opštine) u 2017. godini iznose 133,6 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (118,6 mil. €) povećani su za 12,65%, a što je rezultat značajnijeg povećanja prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta i ostalih tekućih lokalnih prihoda. Od navedenog iznosa, na lokalne fiskalne prihode (poreze, takse i naknade) odnosi se 89,97%, a na ostale lokalne prihode (novčane kazne i kamate, prihode koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe i ostale prihode), odnosi se 10,03%.

U odnosu na 2016. godinu, značajniji rast lokalnih prihoda u 2017. godini zabilježen je od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, za 37,80%, lokalne komunalne takse, za 14,28% i ostalih lokalnih prihoda, za 17,54%, što je rezultat povećanih investicionih aktivnosti, efikasnije naplate i kontrole obračunavanja i plaćanja ovih fiskaliteta od strane poreskog organa opštine, kao i povećane poreske discipline poreskih obveznika.

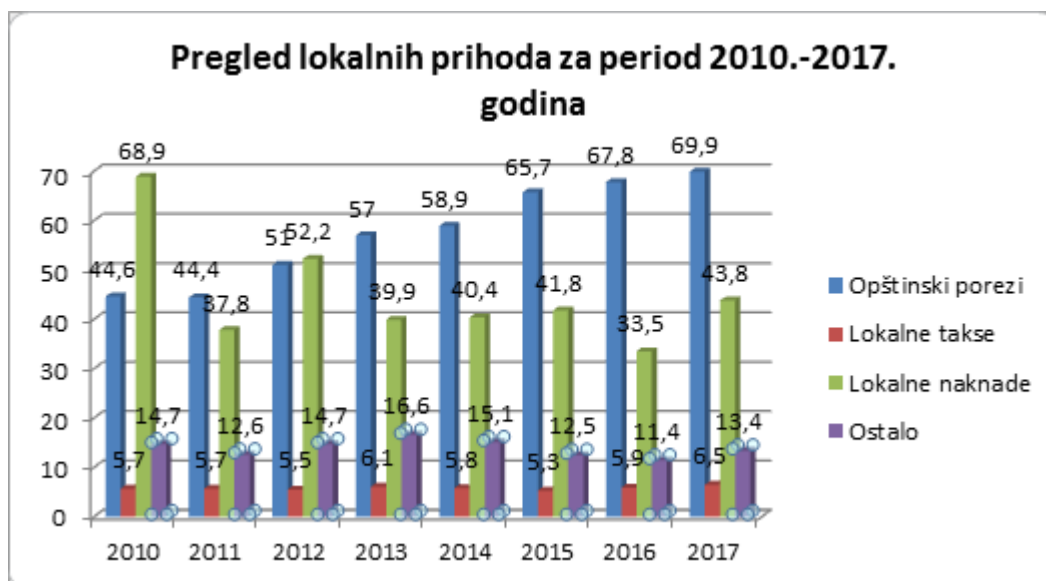
U 2017. godini, u odnosu na 2016. godinu jedino smanjenje tekućih lokalnih prihoda zabilježeno je kod naknade za korišćenje opštinskih puteva i to za 15,91%. Smanjenje prihoda po ovom osnovu posljedica je nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja ove naknade, kao i izmjenjenih zakonskih rješenja.

Tabela broj 12. Pregled lokalnih prihoda za period 2010.-2017. godina

Lokalni prihodi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Opštinski porezi	44,6	44,4	51,0	57,0	58,9	65,7	67,8	69,9
Lokalne takse	5,7	5,7	5,5	6,1	5,8	5,3	5,9	6,5
Lokalne naknade	68,9	37,8	52,2	39,9	40,4	41,8	33,5	43,8
Ostali lokalni prihodi	14,7	12,6	14,7	16,6	15,1	12,5	11,4	13,4
Ukupno	133,9	100,5	123,4	119,6	120,2	125,3	118,6	133,6

Dijagram broj 16. Pregled nivoa ukupnih lokalnih prihoda za period od 2010.-2017. godina

Dijagram broj 17. Pregled nivoa lokalnih prihoda za period 2010.-2017. godina

4. REPROGRAM PORESKOG POTRAŽIVANJA

Zakon o reprogramu poreskog potraživanja ("Službeni list CG", broj 33/16) stupio je na snagu krajem 2016. godine, predstavlja dio opšte strategije za borbu protiv utaje poreza i poboljšanja naplate poreza u Crnoj Gori.

Reprogramom poreskih potraživanja ima za cilj da poreskim obveznicima pruži podsticaj u rješavanju njihove situacije u smislu duga prema Poreskoj upravi. Rezultat ove mjere treba da bude poboljšana naplata poreza koji su ostali neizmireni do stupanja na snagu ovog propisa.

Predhodnim poreskim rješenjima, crnogorski poreski obveznici sa neizmirenim poreskim dugom bili su u obavezi su da osim duga plate i zateznu kamatu. Predloženim propisom predviđa se mogućnost odricanja od strane države naplate zatezne kamate na sve dugove poreskog obveznika, a samo plaćanje poreskog duga se dodatno odlaže.

Javni poziv za reprogram poreskog potraživanja raspisuje Ministarstvo finansija, a postupak po javnom pozivu sprovodi i o reprogramu poreskog potraživanja odlučuje poreski organ.

Poreski organ će odobriti produženje roka za plaćanje poreza u skladu sa sljedećim kriterijumima:

- ✓ jednokratnu uplatu od 10% od iznosa glavnog poreskog potraživanja,
- ✓ plaćanje poreskog duga prema Zakonu se dijeli na jednake djelove i vrši se barem jednom mjesečno,
- ✓ maksimalni period produžetka plaćanja je 60 mjeseci za sve poreske obveznike,
- ✓ Zakonom se utvrđuje minimalni iznos za plaćanje mjesečne rate.

U slučaju da poreski obveznik ne uplati jednokratnu naknadu u propisanom roku, tri mjesečne rate u skladu sa rješenjem o reprogramu poreskog potraživanja, ili kasni više od 30 dana sa plaćanjem tekuće poreske obaveze, poreski organ će ukinuti rješenje o reprogramu poreskog potraživanja, a puna zatezna kamata će biti vraćena na neizmirenu glavnici duga (od datuma nastanka osnovnog duga).

Poresko potraživanje poreskog dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak, ili kojem je odobren reprogram poreskog duga, u skladu sa propisima o državnoj pomoći, ne može biti predmet reprograma poreskog potraživanja u skladu sa ovim zakonom. Izuzetno, poresko potraživanje poreskog dužnika nad kojim je otvoren stečajni postupak može biti predmet reprograma, ako se stečaj sprovodi reorganizacijom.

Novim zakonskim rješenjem prestaju da važe Uredba o uslovima za odlaganje naplate poreskih i neporeskih potraživanja ("Službeni list CG", broj 33/16) i Uredba o postupku naplate poreskih potraživanja imovinom poreskog obveznika ("Službeni list CG", broj 12/16).

U 2017. godini zahtjev za reprogram poreskog potraživanja podnijelo je 6902 poreskih obveznika, a iznos reprogramiranog poreskog duga iznosio je 158.884.552,45€.

Za navedeni vremenski period na naplatu je dospjelo 31.031.428,36€ od čega je naplaćeno 22.978.539,92€.